Godina V - Broj 52

Informativno političko glasilo

Bunjevačke Novine

Subotica, oktobar 2009.

Cina 50 dinara

ISSN 1451-2505

www.bunjevacke-novine.com

Bunjevački nacionalni praznici:

2. februar „DAN VELIKOG PRELA”

23. februar „Dan izbora prvog Nacionalnog saveta”

15. avgust, „DAN DUŽIJANCE”

25. novembar,
Dan održavanja Velike narodne skupštine Srba, Bunjevaca i ostali Slovena 1918. godine u Novom Sadu

Radio emisije na bunjevačkom jeziku „Bunjevačka rič”

Radio Novi Sad
100 MHz - petkom od 22.00 - 22.30

Radio Subotica
89,6 MHz - subatom od 20.00 - 20.30

Radio „Trend” - Bačka Topola
97,8 MHz - nediljom od 12.00 - 12.30

Radio Sombor
97,5 MHz - nediljom od 14.00 - 14.30

TV emisija na bunjevačkom jeziku „SPEKTAR”

Televizija Novi Sad - II program
subatom od 15.30 - 16.00,
repriza je svake druge subate

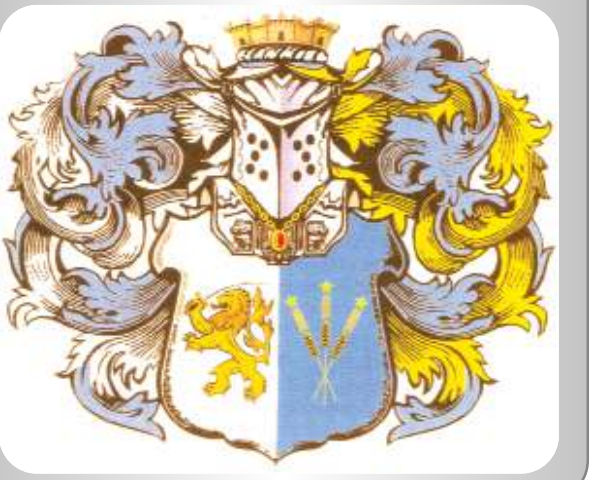
BUNJEVAČKA SVEČANA PISMA

PODVIKUJE BUNJEVAČKA VILA

PODVIKUJE BUNJEVAČKA VILA
IZ OBLAKA RAŠIRILA KRILA
OJ BUNJEVČE PROBUDI SE SADA
STAREŠINO SUBOTICE GRADA

MENE MATI UČILA PIVATI
PIVAJ SINE DA BUNJEVCI ŽIVE
NEK NAM ŽIVI NAŠA MILA BAČKA
TAMBURICA, PISMA BUNJEVAČKA

NE ZOVEMO SAMO BOGATAŠE
VEĆ I DRUGE STANOVNIKE NAŠE
JA SAM SINAK SUBOTICE GRADA
NE DAM VIŠE DA MOJ NAROD STRADA

Funkcionisanje NIU „BUNJEVAČKI INFORMATIVNI CENTAR” pomažu:

MINISTARSTVO KULTURE REPUBLIKE SRBIJE

POKRAJINSKI SEKRETARIJAT ZA INFORMACIJE AUTONOMNE POKRAJINE VOJVODINE

Bunjevačke Novine

Informativno političko glasilo bunjevačke nacionalne manjine

Godina V - broj 52 - oktobar 2009.

Izdavač:
Novinsko izdavačka ustanova
„BUNJEVAČKI INFORMATIVNI CENTAR”
Trg Cara Jovana Nenada 15/I
24000 Subotica
Tel/fax: +381 024 523-505
e-mail: bic@tippnet.rs

Tekući račun:
335-16082-21 Metals Banka
160-143270-73 „Intesa”

v.d. direktora i glavnog odgovornog urednika NIU „BIC”
Stevan Nemet

Saradnici:
Ružica Parčetić
Nataša Džmura
Dragan Tovarišić
Ivona Bešlić
Marija Horvat
Desanka Kujundžić
Ana Vojnić Kortmiš
Miroslav Vojnić Hajduk

Tehničko uređenje:
Ivan Stantić

Tiraž:
1000 primeraka

Štampa:
„Rotografika” Subotica

Distribucija:
„Štampa sistem” - Beograd
„Nord press” - Subotica
„Futura plus” - Zemun
„Celtis” - Sombor

Osnivač izdavača:

NACIONALNI SAVET BUNJEVAČKE NACIONALNE MANJINE

Kancelarija u Subotici:
Trg Cara Jovana Nenada 15/V
24000 Subotica
Tel/fax: 024 554-881
e-mail: bns.scg@EUnet.rs
bns.scg@panonnet.net

Regionalna kancelarija u Somboru:
Staparski put br. 10
25000 Sombor
Tele/fax: 025 449-175

Rič urednika

Poštivana čeljadi!

Nikom danas nije lako, sve se minja, pa i mi se minjamo, danas jesmo, sutra nismo, danas smo mladi, a sutra malo stariji. Krize dolaze i prolaze. Dok u svitu već uveliko prolazi, kod nas tek stidljivo iz naše avlije proviriva. No, sve to nije tako važno. Navikli smo. Važno nam to da je godina dobro rodila, žita je bilo baš fajin, a o cinama nećemo. Čini mi se, kuruza je bilo još više, a i baš su klipati. Klipova je bilo kandar i više neg šta triba. Bilo ji je i za podmećanje, bar taliko da bi se cijo čardak mogo napunit, a možda i više. Zbog ti klipova ko da smo još uvik na početku, a radilo se i tilo se. Nama je važno da vi budnete zadovoljni i upućeni u sve ono šta radimo, a oni šta nam podbacuju klipove i stalno se žale na nas, divane da smo niki fantomi, da nas je kogod stvorio prija dvadesetak godina imaje pravo da se srde, zato šta tako misle. To je njevo pravo i njeva nemoć da to i dokažu, jel mi ode postojimo i živimo već nikoliko stotina godina, a živit ćemo i dalje. Nema nas tušta i zato je važno da budnemo složni i da se više ne stidimo svog imena i simena.

Sadržaj

Zašto je važan birački spisak
Strana 4-5

Više đaka uči bunjevački
Strana 6

„Dobro nam došli. Živili”
Strana 10

I učenici med slamarima
Strana 15

Bunjevačka ila i za turiste
Strana 16-17

Dobar početak
Strana 18

Mali jubilej
Strana 19

Veliki motori, velika ljubav
Strana 29

Ako bi i Vi tili da vam poštaš svakog prvog u misecu na kućnu atresu donesiva „Bunjevačke novine” pritplatite se na nji.
Godišnja pritplata je 600 dinara.
Platit možte uplatnicom na naš tekući račun:
335-16082-21 (Metals Banka) sa naznakom „za pritplatu”.
Godišnja pritplata za inostranstvo je 20 evra.
Naš devizni račun je:
IBAN: RS35335007010004868865; SWIFT: MBSORS22
(Metals Banka) sa naznakom „za pritplatu”.
Posli uplate obavezno nas nazovite na broj telefona: +381 (0)24 523-505 da bi zapisali vašu atresu na koju triba da vam šaljemo „Bunjevačke novine”.

Nikola Babić

Prid upis u biračke spiskove i izbore za novi Nacionalni savet

ZAŠTO JE VAŽAN BIRAČKI SPISAK

Da bi se napravio birački spisak triba da se u njeg upiše oko 8.000 Bunjevaca

Zakon o nacionalnim savetima nacionalnih manjina stupio je na snagu početkom septembra ove godine. Ovim Zakonom uređuju se nadležnosti nacionalni saveta nacionalni manjina u oblasti kulture, obrazovanja, obaveštavanja i službene upotrebe jezika i pisma, postupak izbora nacionalnih saveta, njihovo finansiranje i druga pitanja od značaja za rad nacionalnih saveta.

Radi ostvarivanja prava na samoupravu u kulturi, obrazovanju, obaveštavanju i službenoj upotrebi jezika i pisma, pripadnici nacionalnih manjina u Republici Srbiji mogu da izaberu svoje nacionalne savete.

Nacionalni savet predstavlja nacionalnu manjinu u oblasti obrazovanja, kulture, obaveštavanja na jeziku nacionalne manjine i službene upotrebe jezika i pisma, učestvuje u procesu odlučivanja ili odlučuje o pitanjima iz tih oblasti i osniva ustanove, privredna društva i druge organizacije iz ovih oblasti.

Izbori za nacionalne savete mogu biti neposredni ili putem elektorske skupštine.

Nacionalne manjine će se same opredeliti kojem će od ova dva načina dati prioritet.

Neposredni izbori za nacionalne savete održaće se, ako se do dana raspisivanja izbora, na poseban birački spisak nacionalne manjine, upiše više od 50% od ukupnog broja pripadnika nacionalne manjine prema poslednjem popisu stanovništva, umanjenog za 20%.

Izbori za nacionalni savet zasnivaju se na principima slobode izbora, jednakosti izbornog prava, periodičnosti izbora i principu tajnog glasanja.

Posebna načela izbora su dobrovoljnost, proporcionalnost i demokratičnost.

Izborno pravo pripadnika nacionalnih manjina za izbor nacionalnih saveta uključuje prava pripadnika nacionalne manjine da: bira članove nacionalnog saveta, bude biran za člana nacionalnog saveta, predlaže kandidate za članove nacionalnog saveta, bude informisan o izborima za nacionalne savete, o kandidatima za članove nacionalnog saveta, kao i o njihovim programima, bude upisan u poseban birački spisak nacionalne manjine, glasa za izbor nacionalnog saveta i pravo na zaštitu prava vezanih za izbor nacionalnog saveta.

Kod neposrednih izbora članova nacionalnih saveta, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava sastavlja poseban birački spisak za nacionalne manjine koje su do stupanja na snagu ovog zakona osnovale nacionalni savet: bugarske, rusinske, slovačke, rumunske, mađarske, bunjevačke, romske, ukrajinske, hrvatske, bošnjačke, grčke, makedonske, vlaške, egipatske i nemačke nacionalne manjine, a Savez jevrejskih opština ima isti status kao i svi nacionalni saveti.

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je po odredbi novog zakona, primilo zahtev nacionalnih manjina: Albanaca, Aškalija, Čeha i Slovenaca, da prvi put formiraju nacionalni savet.

Sa postojećih 15 nacionalnih saveta i Savezom jevrejskih opština, u Republici Srbiji biće registrovano 20 nacionalnih saveta nacionalnih manjina.

Ministar za ljudska i manjinska prava, gospodin Svetozar Čiplić sa saradnicima, je krajem septembra organizovao sastanak sa predsednicima nacionalnih saveta i predstavio kalendar aktivnosti od septembra 2009. godine do juna 2010. godine, obrazovanje posebnog biračkog spiska nacionalnih manjina (započelo se početkom oktobra), raspisivanje izbora za nacionalne savete.

Ministarstvo će putem sredstava javnog informisanja obavestiti sve građane o biračkom pravu pripadnika nacionalnih manjina, da je obrazovanje posebnog biračkog spiska nacionalnih manjina započelo. Iz kalendara aktivnosti za očekivati je da to bude u drugoj polovini novembra ove godine, i da će upis birača trajati do polovine marta 2010. godine.

Svaki građanin sa biračkim pravom, pripadnik nacionalne manjine, može na posebnom obrascu (Prijava ili Zahtev) pismeno zatražiti da bude upisan u poseban birački spisak odgovarajuće nacionalne manjine.

Prijavu ili Zahtev za upis u poseban birački spisak, birač podnosi organu uprave jedinice lokalne samouprave prema mestu prebivališta, u pismenoj formi, na posebnom obrascu koje propisuje Ministarstvo i svojeručno ga potpisuje (obrasci će biti na jeziku nacionalne manjine).

Poseban birački spisak u elektronskoj formi vodi Ministarstvo.

Posebne biračke spiskove po jedinicama lokalne samouprave vode, kao povereni posao, opštinske, odnosno gradske uprave.

Poseban birački spisak zaključuje se rešenjem Ministarstva najkasnije 15 dana pre dana održavanja izbora.

Odredbe novog Zakona o nacionalnim savetima nacionalnih manjina kao i izbora nacionalnih saveta nacionalnih manjina, je istorijski poziv pripadnicima nacionalnih manjina da se upišu u pose-

Obrazac broj 1

OPŠTINA _____, GRAD _____
(naziv jedinice lokalne samouprave kojoj se podnosi zahtev)

ZAHTEV

za upis u poseban birački spisak _____ nacionalne manjine
(naziv nacionalne manjine)

Podnosilac zahteva:
PREZIME _____
IME JEDNOG RODITELJA
IME _____
POL _____
GODINA ROĐENJA _____
JMBG _____
BROJ LIČNE KARTE _____ (izdata u MUP-u / PU)
MESTO PRIBIVALIŠTA _____
OPŠTINA/GRAD _____
ULICA I BROJ
TELEFON (___) _____
(nije obavezan ali je poželjan upis)

Ja, _____ (_____) _____,
(prezime) (ime oca) (ime)

kao pripadnik _____ nacionalne manjine podnosim zahtev za upis u poseban
(naziv nacionalne manjine)

birački spisak, u skladu sa članom 52. st. 2. i 3. Zakona o nacionalnim savetima nacionalnih manjina.

U _____, dana _____

Podnosilac zahteva:

(potpis)

*Napomena: svi podaci popunjavaju se čitko, štampanim slovima i isto kao što su upisani u ličnoj karti.

ban birački spisak svoje nacionalne manjine i na neposrednim izborima biraju članove nacionalnog saveta.

Bunjevačka nacionalna manjina ovaj poziv prihvata kao obavezu i izazov, da i mi Bunjevci na pitanju ostvarivanja svojih prava, sa ponosom istaknemo visoku nacionalnu svest u prevazilaženju svih razlika koji među nama postoje.

Zato je predstojeći upis u poseban birački spisak Bunjevaca od izuzetnog značaja, to je prava provera i potvrda na utemeljenju nacionalne samobitnosti koja traje od dolaska naših predaka na ove prostore sve do današnjih dana. *B. N.*

OBAVIŠTENJE:

Povodom obilužavanja 25. novembra, nacionalnog praznika bunjevačke nacionalne manjine, u sridu, 25. 11. 2009. godine, s početkom u 18 sati održaće se svečana akademija u Gradskoj kući u Subotici. Ovom prigodom, sekretar odeljenja društveni nauka Matice srpske u Novom Sadu, prof. dr Lubomirka Krkljuš, divaniće o istorijskim događajima 1918. godine u Vojvodini i prisudnoj ulogi Bunjevaca na Velikoj Narodnoj skupštini u Novom Sadu 25. novembra 1918.

U dilu kulturno umitničkog programa nastupiće Ženski omladinski hor iz Subotice.

Ulaz je besplatan, a svi su dobrodošli.

„NEK SE ZNADE DA BUNJEVAC ŽIVI”!

Nije prvi put da smo mi Bunjevci na istorijskom ispitu. Uvik smo ga položili. Ovo je još jedan.

Zakon o nacionalnim savetima za nas bunjevce je od zdravo velike važnosti. Zdravo je važno da se svaki Bunjevac upiše u poseban birački spisak, jel na osnovu njega će se, ne samo birat nacionalni savit, neg će na osnovu njega država određivat sve šta se nas bunjevaca tiče, oćemol imat pridstavnike u vlasti, od republike do opštine, oćemol imat sve šta i druge veće nacionalne manjine imaje, naše kulturne institucije, obrazovanje na bunjevačkom jeziku,... Samo ako se upišemo to ćemo moć imat, a ako u taj birački spisak nebude upisano oko 8 - 9 iljada bunjevaca – **e onda?**

Zato je zdravo važno da se svaki od nas upiše, jel mož se desit da baš taj jedan potpis zafali, pa onda neće vridit ništa ni svi ostali.

Došlo je vrime da pokažemo našu visoku svist o svom bunjevačko identitetu i zato nemojmo se sakrivat i stidit svog imena. Kad budne tribalo, nađimo toliko malo vrimena, skoknimo, upišimo se i to velikim slovima

„Nek se znade da bunjevac živi”!

Izborni predmet u osnovnim škulama

VIŠE ĐAKA UČI BUNJEVAČKI

Ove škulske godine bunjevački će učit 171 đak, 90 više neg prve godine

Uvođenje izbornog nastavnog predmeta „Bunjevački govor sa elementima nacionalne kulture" za I, II, III i IV razred u osnovne škule, bio je postupak mukotrpne i komplikovane višegodišnje procedure koja je uspišno sprovedena 2007., a ko rezultat privazilaženja brojni pripika. Bunjevački govor sa elementima nacionalne kulture ko izborni predmet sad, evo, već treću godinu zaredom, svoje zasluženo misto našo je u okviru nastavnog plana i programa škulske 2009/2010. godine sa 72 časa godišnje, odnosno 2 časa nediljno.

Zbog paralelnog učenja ćiriličnog pisma, za đake prvog i drugog razreda, nastavnim planom nije predviđen vid pismenog izražavanja, već učenje putem igroliki aktivnosti, razvijanja dijaloga prema datoj sliki, događajima, doživljajima, opisivanja ljudi i prirode, posita izložbama, pozorišnim pridstavama i jednodnevnim izletima. U trećem i četvrtom razredu težište rada prinosi se na učenika putem usmenog i pismenog vida izražavanja, ko i vaspitanje u duvu mira, dobrosusidski odnosa i saradnje. Sistematski će se bogatit dičji ričnik, uvodiće se književni pojmovi kroz narodnu i umitničku književnost, a u sklopu oblasti koje su obuvaćene, dica će se moć upoznat sa bunjevačkim praznicima, narodnim igrama, pismama i instrumentima, narodnom kujnom, starim zanatima, ko i tradicionalnom izradom predmeta od slame... Podsticanje učenika za samostalno literarno i pozorišno stvaralaštvo, obrazovanje u duvu tolerancije i interkulturalnosti biće podjednako zastupljene oblasti.

Podila škulskog pribora

TABELARNI PREGLED
osnovni škula di je izvođena nastava 2007/2008, 2008/2009. godine i di se izvodi nastava 2009/2010. godine „Bunjevački govor sa elementima nacionalne kulture" i broj učenika

Red. broj	Naziv osnovne škule	Misto	Škulske 2007/2008. godine	Škulske 2008/2009. godine	Škulske 2009/2010. godine
1.	OŠ „Matija Gubec"	Tavankut	14	17	21
2.	OŠ „Sonja Marinković"	Subotica	12	17*	14*
3.	OŠ „Matko Vuković"	Subotica	11	15	15
4.	OŠ „Đuro Salaj"	Subotica	9	33*	42*
5.	OŠ „Bosa Milićević"	Novi Žednik	9	13	16
6.	OŠ „Vuk Karadžić"	Bajmok	9	16	18
7.	OŠ „Pionir"	Stari Žednik	5	9	8
8.	OŠ „Jovan Mikić"	Subotica	4	4	9
9.	OŠ „Ivan Goran Kovačić"	Subotica	8	-	-
10.	OŠ „Miloš Crnjanski"	Subotica	-	7	5
11.	OŠ „Majšanski put"	Subotica	-	7	8
12.	OŠ „Jovan Jovanović Zmaj"	Subotica	-	-	8
13,	OŠ „21. oktobar"	Sombor	-	-	7
Ukupno učenika:			81	138	171

*Nastava je u ovim škulama izvođena u dva odvojena nastavna odiljenja.

Škulske 2007/2008. broj zainteresovani učenika bio je 81, da bi već naredne škulske godine taj broj bio povećan na 138 đaka.

Okončano je anketiranje dice i roditelja za ovu škulsku godinu i dobijen je konačni rezultat. Stosedamdesetijedno dite će pohađat nastavu Bunjevačkog govora sa elementima nacionalne kulture u 12 osnovni škula u Somboru i Subotici sa okolinom. Za udžbenike, sveske, bojice, ko i za sva nastavna sridstva potribna za uspišnu realizaciju nastave ovog predmeta i ovaj put se postaro Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine.

N. Dž.

OŠ „21. oktobar” z Sombora obilužila 125 godina svog postojanja

DVOSTRUKO OKTOBARSKO SLAVLJE

Svečanom akademijom proslavljen Dan škule

Kolektiv Osnovne škule „21. oktobar“ iz Sombora obilužio je ridak jubilej: 125 godina rada i postojanja. Tako je na sam dan oslobođenja grada Sombora – 21. oktobra, ova osnovna škula proslavila i svoj dan škule, ko i značajnu 125. godišnjicu svog postojanja.

U pripunoj sali stare varoške kuće priređena je svečanost na kojoj se lipim pozdravnim ričima obratila direktorica škule **Nina Beretić,** a potom se ričima čestitke

Nina Beretić

Etela Jerinkić

obratila i načelnica Škulske uprave **Etela Jerinkić** i **Saša Todorović** pridsidnik škulskog odbora. Učenici ove škule su nakon izvođenja himne škule koju su prija pet godina osmislili sami đaci, prikazali bogat i vrlo kreativan program: od pismica na bunjevačkom jeziku „Škulo moja” kojom je počo program priko bogatog recitala, folklora pa sve do izvođenja Nušićeve „Analfabete”.

Listajuć prašnjave zapise stari pera, mož se saznat da je ova škula ušla u drugi vik života. A na tom putu minjala se i istorija i ime škule. Rimokatolička crkvena opština je davne 1884. godine pokazala naročito interesovanje i za škulska pitanja, pa je tako grad Sombor dobio 144.424 forinte koje su podjednako podiljene izmed rimokatoličke i pravoslavne crkvene opštine, pod uslovom da se novci upotribe samo u cilju škulovanja.

Iz te svote je saziđana 1884. godine lipa centralna škulska zgrada za 46.767 forinti i škulske prostorije u četvrti Selenča za 5.000 forinti i u Gradini za 3.231 forinti.

Lipa škulska zgrada Centralne škule imala je osam

Male folklorašice razgalile publiku

učionica sa svim pedagoškim zahtivima, zbornicom, zatvorenim hodnikom i lipim stepeništom. Fasada ima ispust u sridini u čijem su donjem dilu polukružna vrata i dva polukružna prozora, a na spratu tri pravougaona prozora od koji je sridnji širi. Sa unutrašnje strane fasade građene u stilu eklektizma, u prizemlju su vrata i dva prozora, a na spratu tri prozora sa polukružnim gornjim dilom.

Jedno vrime, bila je to Državna osnovna škula kralja Aleksandra, u Malocrkvenoj ulici. Konačno, 20. januara 1965. godine, škulska zgrada data je na upravljanje radnom kolektivu pod imenom OŠ „21. oktobar”.

Iz klupa ove škule izašla su mnoga poznata imena ko što su: Ivan Gutman - doktor hemije, Zdenka Feđver - pisnikinja, Siniša Lazić - politikolog, Filip Krajinović - mladi teniser, Irina Burka Parčetić - pravnica, i tušta drugi...

Danas, OŠ „21. oktobar” ima kabinetsku nastavu, produženi boravak, informatičku učionicu, ekološku učionicu, stručan kadar... A u krilu baš ove škule mališani u novoj škulskoj godini pohađaje izborni predmet - bunjevački govor sa elementima nacionalne kulture.

Minjala se istorija, minjali se ljudi, minjala se imena škuli, al je osto onaj isti dičiji smij i velika široka dičija srca dobre volje i željna novi znanja.

Ružica Parčetić

Zanimljiv čas bunjevačkog govora sa elementima nacionalne kulture

PRVI PUT U OŠ „JOVAN JOVANOVIĆ ZMAJ”

Sve je ovo početak, susrićemo se sa tušta nama nepoznati riči, al trudićemo se da ji svi zajedno naučimo

Učiteljica **Zlata Zlatar,** u OŠ „Jovan Jovanović Zmaj”, ugasila je cigaretlu kad je zazvonilo škulsko zvono. Ono je značilo početak časa za dicu iz II i IV razreda, koji su srićni došli na čas bunjevačkog govora sa elementima nacionalne kulture. Ova škula je sa izbornom nastavom bunjevačkog govora počela ove škulske godine.

Pronašla se slobodna učionica i mlađa dica, učenici II razreda, **Una Aćimović i Aleksa Despotović,** otvaraju svesku jel tema je „Naša škula” i čitaje nepoznate riči: škula, astal, stocovi, ...

Druge dvi klupe su „okupirali” đaci IV razreda, **Sara Davčik, Senad Aradski, Željana Todorović, Snežana Crnković i Nebojša Dobrotić.**

Aleksa Despotović kaže da mu je majka Bunjevka, da mu se sviđa kako ona divani, pa je i on poželio učit bunjevački. Una Aćimović ima Bunjevaca u rodbini. Dida živi na salašu u Hajdukovu i ona voli tamo otić da vidi malo tele, krave, ... Kaže da je tamo odnesu kad je sama, **„i lipo mi je”!** - konstatuje.

Učenici IV razreda analiziraju pismu „Jesen u ravnici” Tomislava Kopunovića. Pročitali su jedan stih i onda su izvlačili nepoznate riči, kuruzi, paštrit, pudari, i ispisivali ji ispod pisme u svesku.

Snežana Crnković kaže da su mama, baćo i majke Bunjevci, **„pa sam se i ja oma prijavila, ovo je tek početak, al je zanimljivo”!**

Na času bunjevačkog govora sa elementima nacionalne kulture

Sara Davčik se doselila iz Tavankuta di je već od devete godine išla na časove bunjevačkog, a kod kuće su svi Bunjevci. Jedna majka joj je u Tavankutu, a druga u Ljutovu, pa kad ode u goste - **„prvo obađem da vidim zeca, mačku, kera, ovce i prasice”!**

Senad Aradski kaže da mu je pramajka Bunjevka i **„posli časova mi nije teško doć kod učiteljice Zlate na čas, baš se lipo zabavljamo”!**

Nebojša Dobrotić kaže da mu majka divani bunjevački - **„pa sam i ja poželio da nike meni nepoznate riči naučim, da bi divanio s majkom”.**

Željana Todorović kaže: - **„moja pramajka i majke divane bunjevački i oma sam se prijavila, i nime briga šta drugi kažu el misle o meni i o bunjevačkom jeziku”.**

Svi učenici kažu da ji kod kuće i roditelji malo uče, a u škuli je tu učiteljica Zlata koja se primila ovog posla.

– Sve je ovo početak. I sama se susrićem sa puno nepoznati riči, na primer, rič paštrit sam prvi put čula. Al trudiću se, ovo je tek drugi put po dva časa. Kroz sigru ćemo tušta naučit. Još da kažem da dica fale poklone koje su dobili na početku” – kazla je učiteljica Zlata Zlatar.

M. Horvat

I Bunjevačka stranka Vojvodine skuplja potpise svoji članova i simpatizera

ZA PREREGISTRACIJU DO KRAJA GODINE

Bunjevačka stranka Vojvodine je aktivnosti na prikupljanju potpisa za svoju novu registraciju započela prija dva miseca. Ovaj poso je podiljen u nikoliko faza. Prvo su zaduženi članovi stranke po pojedinom misnim zajednicama, kako u varoši, tako i na selima, da oni aktiviraju svoje članstvo, a ovi da stupe u kontakt sa po nikoliko ljudi i objasne njim šta je suština preregistracije stranke. Prikupljanje potpisa ova stranka organizuje dvared nediljno u varoši, u njevim prostorijama (Ulica Braće Radića 32, ulaz iz Ulice Esperanto), a u prigradskim mesnim zajednicama svakog dana se mož doć i overit obrazac i onda javit svom povereniku u selu. Ako u selu ne postoji mesni odbor Stranke, onda se jedan primerak obrasca dostavi Stranki u varoši.

Bunjevačka stranka

Vojvodine

Dva dana folklora i muzike

„VOJVODINA U PESMI I IGRI”

Festival folklora u sali MKC „Nepker” 6. i 7. novembra

KUD „Aleksandrovo” iz Subotice, 6. i 7. novembra organizuje IX Festival „Vojvodina u pesmi i igri”. Festival će bit održan u sali MKC „Nepker” s početkom u 19 sati.

Kako organizator kaže, očekiva se učešće 22 do 24 društva sa oko 800-850 članova iz cile Srbije.

Dolazak su najavili: FK „Teodora” iz Niša, FA „Svilen konac” iz Kragujevca, KUD „Svetozar Marković” iz Zrenjanina, RKUD „Goša” iz Smederevske Palanke, KUD „Marija Bursać” iz Kikinde, KUD „Stevan Kaćanski Bord” iz Srbobrana, KUD „Mikan Ajvaz” iz Srpskog Krstura, KUD „Laza Nančić” iz Vršca, KUD „Lala” iz Ade, KUD „Soko” iz Inđije”, KUD „Radu Flora” iz Bačkog Novog Sela, GRUD „Sombor” iz Sombora, KUD „Ravangrad” iz Sombora, KUD „Svetozar Miletić” iz Novog Sada, KUD „Elektroporculan” iz Aranđelovca, Društvo za očuvanje tradicije „Rogalj”, KUD „Jadrija Tomić Cic” iz Krajišnika, KUD „Roksanda” iz Melenaca, KUD „Đerdan” iz Stare Pazove, KUD „Kostolac” iz Kostolca, KUD „Jovan Aćimac” iz Kumana, KUD „Izvor” iz Vrnjačke Banje, KUD „Branko Krsmanović” iz Paraćina, KUD „Dragan Marković” iz Zabrežja, KUD „Dimirtrije Tucović” iz Beograda, ko i domaćin koji obećavaju dobar provod i zabavu.

Organizator KUD „Aleksandrovo”

Bunjevački kulturni centar Bajmok najavljuje

BAL ZA SVETU KATU

Bunjevački kulturni centar Bajmok 21. novembra organizuje „Bal za Svetu Katu”, u Bajmoku, u sali KPD „Jedinstvo-Eđšeg”, sa početkom u 19 sati. Bal se organizuje u okviru obilužavanja praznika bunjevačke nacionalne manjine, 25. novembra, kad je 1918. godine u Novom Sadu održana Velika narodna Skupština Srba, Bunjevaca i ostali Slovena.

Pored kulturn-umitničkog programa i dobre muzike, domaćini nude ukusnu večeru i bogatu tombolu, a sve Kate će dobit poklone. Za večeru će bit ponuđen pivčiji paprikaš s tistom i salatom od kupusa, a za desert pogača s bundevom. Ulaznica u koju je uračunata i večera, košta 500 dinara. Zbog bolje organizacije dolazak bi tribalo najavit telefonom, na broj: 063/81 43 430.

BUNJEVAČKI KULTURNI CENTAR SUBOTICA

PROSLAVA 13. NOVEMBRA

Po tradiciji, Bunjevački kulturni centar Subotica i SKC „SVETI SAVA” iz Subotice, obilužavaju, za sve nas, zdravo važan datum, dan dolaska srpske vojske (1918) u varoš, ko i početak procesa prisajedinjenja Vojvodine kraljevini Srbiji.

Ovaj projekt pod imenom „BRAĆA UVIK – UVEK ZAJEDNO”, je obnovljen 1991. godine, kad su dva centra obnovila i povelju o trajnom bunjevačko-srpskom bratstvu i prijateljstvu.

Proslava značajnog jubileja počinje zajedničkom tribinom, 11. novembra 2009., u prostorijama SKC „Sveti Sava” u Subotici, a nastavlja se svečanim koncertom na sceni „JADRAN” (bivši bijoskop). Nastupiće hor SKC „Sveti Sava”, folklorni ansambl i orkestar BKC-a, a biće tu još kogod. Posebni gosti BKC-a, a samim tim i naše braće iz SKC-a, biće pridsidnica fondacije EVROPA dr Irina Janakijeva, koreograf i pridsidnik evropskog festivalskog odbora prof. dr Ivan Todorov i Maksim Amfimogentov, pridsidnik Organizacionog odbora evropskog festivala folklora „PRIMORSKO” na kojem je BKC osvojio šest zlatni plaketa zaredom.

Svečanost će se završiti polaganjem vinaca na Železničkoj stanici, Sokolskom domu i Spomeniku oslobodiocima. *(priko puta MEŠC-a).*

V. H. M.

Bunjevci u danima nakraju I Svitskog rata

„DOBRO NAM DOŠLI, ŽIVILI!”

Subotica je kraj Prvog svitskog rata dočekala 13. novembra 1918. godine. Posli objave Vilsonovog programa o samoodređenju naroda, Bunjevci i Srbi u Subotici su se skupili na narodnom zboru u avliji „Hungarije” 10. novembra 1918. godine i izabrali Bunjevačko-srpski narodni odbor. On je bio nadležan za izvršavanje odluka ujedinjeni Bunjevaca i Srba i njeve sudbine u Ugarskoj, ko i očuvanje javnog mira i poretka, u čemu će im pomagat Bunjevačko-srpska narodna garda.

U „Spomenici oslobođenja i ujedinjenja grada Subotice”, koja je izdata na desetogodišnjicu oslobođenja, a napiso je tadašnji novinar Joso Šokčić, štampan je tekst Rezolucije pročitane i usvojene na velikom narodnom zboru od priko 10.000 Subotičana, ko i imena članova Bunjevačko-srpskog narodnog odbora, koji će posli priko svoji delegata učestvovat u donošenju odluke o otcipljenju Subotice i cile Vojvodine od Madžarske i o ujedinjenju sa Kraljevinom Srbijom.

Dalje, u „Spomenici” je ostalo zapisan opis dočeka srpske vojske na Železničkoj stanici 13. novembra 1918. godine na čelu sa komandantima Mihajlom Bodijem i Antom Živulovićem. Vođa Bunjevaca, pop Blaško Rajić, pozdravio je srpsku vojsku slidećim ričima: „Gospodo! U ime bunjevačko-srpskog narodnog veća, u ime 70.000 Bunjevaca i Srba, koji u ovom gradu stanuju, čast mi je pozdravit Vas, kao vođe po-

bedonosne srpske vojske , kao osloboditelje potlačeni naroda ispod teškog jarma. Zveket vašeg oružja, gospodo, to je glas zvona što navišćuje vaskrsenje naše; tresak topova vaših, koji dolaze, porušiće kule i gradove u kojima je sazidana sila što nas je tlačila; dva krila slavne pobedničke vojske vaše mi smatramo kao dvi raširene ruke naše majke Jugoslavije. To su ruke krute i čvrste od više nego četverogdišnjeg ratovanja, ali ih se mi ne bojimo, već vas molimo da nas one prigrle i pritisnu na grudi materinske. Neka nas boli, ništa zato, ali će taj zagrljaj pokidati lance naše i srušiti jaram pod kojim smo dosad čamili, pa ćemo biti slobodna dica u krilu mile majke, naše majke Jugovića. Dobro nam došli, živili!”

Novembra 17. priređene su velike manifestacije dobrodošlice srpskoj vojski prid crkvom Sv. Roke, di je ji pozdravio Blaško Rajić, i blagodarenje u pravoslavnoj crkvi, di je paroh Marko Protić pozdravio srpsku vojsku. Nakon tog je održan svečani defile oslobodilački trupa prid Gradskom kućom. Vojna komanda postavila je 20. novembra prvu jugoslovensku gradsku upravu na čelu sa gradonačelnikom dr Stipanom Matijevićom i podnačelnikom dr Stipanom Vojnić Tunićom. Za škulskog nadzornika postavljen je Mijo Mandić, a za glavnog bilužnika dr Joso Prćić.

Na kraju „Spomenice” su zabiluženi događaji od 24. i 25. novembra 1918. godine, kad su Subotičani opet na velikom narodnom zboru izabrali svoju delegaciju za Veliku narodnu skupštinu u Novom Sadu, s ciljom da se proglasi otcipljenje Vojvodine od Madžarske.

U publikaciji „Zlatni dani Subotice”, koju je napiso pravoslavni pop Marko Protić, a opisuju se i dani oslobođenja Subotice od 13. novembra 1918. pa do 4. juna 1920. godinine. Tu se kaže, med ostalim, da je tokom priprema za Veliku narodnu Skupštinu, Narodno veće utvrdilo da u Subotici ima 70.000 Bunjevaca i 5.000 Srba, te da će se u Novi Sad poslat 75 poslanika, od koji su 5 žene (Mara Malagurski, Katica Rajčić, Olga Stanković, Manda Sudarević i Anastazija Manojlović).

Prija velikog narodnog zbora od 24. novembra 1918. godine, na kojem su se birali poslanici za Skupštinu, Srpsko-bunjevačko narodno veće je izdalo Proglas kojim obavištava sve Jugoslovene (Srbe, Bunjevce, Hrvate i Šokce) da će se Skupština održat u Novom Sadu, a da Subotičani triba da izaberu svoje delegate, a to je posli tako i bilo urađeno.

Kako je zapiso Marko Protić, na samoj Skupštini, di je bio jedan od izabrani poslanika, izglasano je spajanje Vojvodine sa Srbijom, na pridlog Jaše Tomića.

Zatim je pop Blaško Rajić održo svoj čuveni govor o jedinstvu sa srpskim narodom. Rajić je izbaran u Narodni savet koji je imo 50 članova i bio je izvršni organ Skupštine. Tu je bilo 8 Subotičana.

To su dani koje danas bunjevačka nacionalna manjina obilužava ko značajne istorijske datume kad su Bunjevci odigrali veliku ulogu u formiranju konačni granica prve Jugoslavije. Datum 25. novembar je odlukom Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, posto nacionalni praznik Bunjevaca, koji se i ove godine obilužit.

Prvi novembar je dan kad se sićamo naši pokojnika

SVI SVETI I DUŠNI DAN

Prvi dan u novembru Rimokatolička crkva posvitila je onima koje je proglasila svim svetima, al i onima čija je svetost samo Bogu poznata, a ljudi je nisu spoznali ni pripoznali.

Ovaj praznik je zdravo star. Još u četvrtom viku Jovan Zlatousti pominje da se slavio „Dan Gospodnji sviju sveti" u prvu nedilju posli Uskrsa.

U Rimu je papa Bonifacije IV početkom sedmog vika antički rimski Panteon posvitijo „devi Mariji i svim svetima" i naredio da se oni proslave u petak posli Uskrsa. Od osmog vika obilužavanje se prinosi na 1. novembar, a papa Grigorije IV godine 835. je to i zvanično potvrdijo.

Na Svi sveti, Katolička crkva se prisića svoji virnika za koje viruje da su proslavljeni životom vičnim. Na taj dan po crkvama je svečano bogosluženje, a i običaj je da se iđe na groblje. To je čin sićanja, zafale i poštivanja pokojnika.

Na Dan mrtvi se Katolička crkva prisića svoji virnika koji su prišli iz ovog života, a još nisu stigli do vičnog. Na taj dan služe se mise za sve pokojnike. Crkva je te dane od 1. do 8. novembra obdarila „potpunim oprostom" koji je naminjen pokojnima. Zato je i običaj ić na groblja i tako se družit s pokojnicima.

Svi sveti su državni praznik svi katolički zemalja, od Portugalije do Litvanije.

Drugi novembar je „Dušni dan", sićanje na sve pokojne, „one koji su živili prija nas i koji sad počivaje u miru". Crkva nikog neće da zaboravi. To nije dan tuge, neg prisićanja i dokaz zajedništva živi' sa umrlima. U crkvama se služe mise za pokoj duša, a virnici iđu na groblja. Ovaj praznik je uveden prid kraj 11. vika, a tek 1915. ga je papa Benedikt XV proširio na cilu Rimokatoličku crkvu.

Zdravo je lip običaj, da se za pokojnika zapali svića na grobu u ove dane. Katolici pale kraće i deblje, bile sviće na grobu pokojnika, el u crkvi, najčešće prid kipom svetog Antuna.

Dan posvićen mrtvima Bunjevci zovu Mrtvi dan, na ovaj dan se ništa ne radi na zemlji i sa zemljom jel su u njoj saranjeni naši pokojnici. To je ista ona zemlja od koje je Bog stvorio Adama i u koju će se vrimenom sve pritvorit.

Krizantini su cviće kojim na blagdan Svi Sveti i Dušni dan, tradicijonalno ukrašavamo grobove najmiliji.

U Japanu odkale potiču, simbolizuju dugačak život, blagostanje i sriću. Kod nas je krizantin povezan s motivom smrti i umrlima, Svi svetima i Dušnom danu, pa se za druge prigode skoro nikad ne koristi. Malo pomalo, krizantini postaju cviće za svičane prilike pa i za vinčanja. Baš zato u novije vrime napravljene su nike druge sorte koje se razlikuju od oni stari.

N. Dž.

U positi bunjevačkoj familiji Franje Rajiča Srebre u selu Lugovu kraj Sombora

SALAŠ KO U VAROŠI, AL PEĆI PARASNIČKE

Zemlju su dali u arendu, pa žive od tog i od poljoprivredne penzije. Avlija i terasa puni zelenila i cvića, a Franjo kaže da di ima ljubavi ima i cvića. U ovoj kući nema svađe, druže se s komšijama brez obzira koje su nacije, važno je da su ljudi. U svakoj sobi je paorska peć koja se loži čukanjicama s njive

Selo Lugovo je u bližoj okolini Sombora. Na njezinim salašima žive uglavnom zemljoradnici, a na jednom od nji je bunjevačka porodica **Franje Rajiča Srebre**. On kaže da je **Srebro** rugano (prdačno) ime za sve njegove muške predke. Žive na salašu uz glavni put, u kući koju je ziđo Franjin otac. Salaš i ne liči na salaš, sav je u zelenilu i cviću, a ulaz u kuću je jedna velika terasa di, kad je lipo vrime, Rajičevi rado sidnu. Nuz Franju tu žive njegova žena Zlata i njezina mama Rozalija.

Prvo upoznajemo **Rozaliju Kalmar** koja ima 84 godine. Do prija 3 godine živila je u varoši, u Somboru, al onda, kad već nije mogla sama ćer je dovela na salaš kod sebe.

– Ja mislim da možem sama, al oni kažu da nemožem – divani Rozalija i kaže da dosta zaboravlja. No, mladi dana se još dosta dobro sića.

– Kad se ćer udala onda smo čovik i ja kupili kuću u varoši. Kako se živilo? Prijatelji su dolazili kući, a dvi unuke kad su izlazile u grad onda su ostajale kod nas, i u sridnju škulu su išle od nas. Kad smo bili mlađi, mi Bunjevci smo išli na zabave u „Bunjevačko kolo”. Išli smo tamo dok je to bilo za nas. Oblačili smo nošnju, bunjevačku svilu i bilo šlingovano. To sam volila. Samo smo tamo išli. Tamo sam upoznala čovika. Upoznala sam ga tako što me je zamolio za ples, a znala sam zdravo dobro plesati. Udala sam se za njeg 1944. godine. Čitavog života smo radili na zemlji.

Ritko se digod mogu vidit ovake parasničke peći

Nikako smo u divanu došli do šlingovanja.

– Ko zdravo mala sam učila da šlingujem, i volila sam, i znala sam. Pogledajte! Nisam prodavala, samo sam davala rođacima. Zdravo dugo sam šlingovala, a svi su mi divanili, nemoj radit, pokvarićeš oči – kazla je Rozalija dok nam je Zlata pokazivala njezine radove, najviše stolnjake, nike u boji, nike od bilog veza.

Zlata Rajič je poljoprivredni prenzioner ko i njezin čovik **Franjo**. Kaže da je sa roditeljima živila u Gradini, 1962. su oni kupili salaš u Lugovu, a 1967. se udala za Franju i rodila dvi ćeri, **Marinu** i **Katarinu**, sad obadvi udate. Imaje i jednog unuka **Tomisalava**.

– Ovi salaši u Lugovu su sad prigradsko naselje, imamo jednu prodavnicu mišovite robe i autobus. Ode sam išla u škulu, ko i naše ćeri, a posli su putovale u Sombor – divani Zlata. **– Stalno smo radili na zemlji, do 1979. godine zajedno sa roditeljima, kad su oni odselili u varoš. Ćeri su nam udate, jedna u gradu, a starija tu u Lugovu, na salašu.**

Mama je išla na zabave u „Bunjevačko kolo”, al posli rata to se ukinilo, tako da sam ja išla u Hrvatski dom. Al, živilo se po bunjevački, sve običaje smo slavili tako kako su me moji roditelji naučili. Sad sam se izjasnila ko Bunjevka, a prija se nije moglo. Mama ima malo bunjevački nošnji sačuvano, jednu duvansku kadifu.

Kako Zlata kaže, iako su penzioneri, još uvik imaje posla. Zemlju više ne rade, al imadu živine, bašču. U varoš iđu baš ako njim štogod triba, a čuvaje i malog Tomislava. Kaže da Marina čuva sve porodične slike, uramljene na zidovima. Primetili smo tušta cvića i zelenila oko salaša. Voli cviće i gaji ga. Jeste ovo je malo moderniji salaš jel je pravljen 1962. godine, pa i ne liči na kadgodašnje salaše.

– Mi kod kuće divanimo bunjevački, imamo i komšija Bunjevaca. Mada je ovaj bu-

njevački, s obzirom da je mišovita sredina, malo drugačiji. Divanimo ikavicu, al nemamo onaj naglasak ko u Subotici i okolini – ispripovidala je Zlata.

Franjo Rajič kaže da se u ličnoj karti piše Rajić, al je on Rajič. U divan se uključio kad je čuvo rič cviće, i kazo:

– Di ima ljubavi, tu ima i cvića. Ja sam u ljubavi sa ženom pune 42 godine, nije to zaljubljenost, al ljubav jeste. Dane provodimo penzionerski, jel zemlju sam dao u arendu. Svatio sam da nije za mene više taki velik poso. Bolje je bilo prija, kad sam radio jel sam bio mladi i zdraviji. Obadvi ćeri su se udale, fala bogu ne traže od mene ništa, a ja ako možem dam, ako ne možem nema. Fali mi jedna godina od 70 godina. Bio sam u Kamenici 1997. godine i doktori su me otpisali. Onda sam ja ostavio duvan i, evo, 12 godina nisam ni dim povuko. Svakom čoviku bi poriporučio da ostavi duvan, ja sam bio strastveni pušač. Da sam znavo šta sad znam, nikad ne bi zapalio. To savitujem mladim ljudima.

U mojoj kući nema svađe. Sve ljude volim, za mene ne postoji ni Srbin, ni Bunjevac, ni Hrvat, ni Madžar, za mene postoji samo čovik i nečovik. Družim se s komšijama, nema da štogod usfali, pomožemo jedno drugom u svako doba.

Nije teško do grada, ima 5 kilometeri, mož autobusom, a fala bogu imamo i auto. Grijemo se čukanjicama s njive (koren od kuruza). Za 42 godine nisam kupio nijednu tonu uglja, ni kubik drva, a nijednu prikolicu čukanjica nisam prodo. Sve to ložimo u paorske peći koje imamo u svakoj sobi – kazo je Franjo, Rajič Srebro.

B. E.

Porodica Cigić Parčetić živi na skoro novom salašu u Gradini kod Sombora

POSO I NA SALAŠU I U VAROŠI

Franjo je zadovoljan sa životom na salašu, radi u varoši i kod kuće na zemlji, i kaže da se od tog mož živit. Obnovio je salaš zbog ćeri da, kad dođe vrime ne mora ona. Mama Marija je kadgod sa svojim čovikom teško radila na zemlji, a sad po malo kuva i čuva unuku

Porodica **Cigić Parčetić** živi na jednom od salaša u Gradini. Tu je najstarija **Marija**, ima 74 godine. Šnjom je osto tu jedan od dvojice sinova **Franjo** sa njegovom porodicom. Salaš je skoro sav nov, prošle godine su ga priopravili i doziđali, i tako prilagodili savrimenom životu.

– Na ovaj salaš sam došla 1958. godine kad sam se udala, a došla sam iz dila Sombora koji se zove Gornja varoš, di sam i rođena i odrasla. Čitavog života se bavimo poljoprivredom. Moj čovik i ja smo sijali žito, ječam, kuruz… Radila sam šnjim od ujutro do mraka. Svekrova je čuvala dicu, a mi smo radili napolju. Dosta se teško živilo, imali smo jutrodva zemlje, pa smo je kupovali kad bi ušporovali. Stigli smo do 15 jutara. U Sombor smo išli najvećma na pecu, prodvala sam sir, kajmak i jaja. Pravila sam kiseli somborski sir. Da se ne falim, al dobro sam ga pravila. Prodavala sam ga jednoj poljoprivrednoj firmi „Seme" 21 godinu, i dan-danas kad naiđem na te žene, stanemo da divanimo. Zdravo su bili zadovoljni samnom. I sad je tako da se puno radi, samo se slabije iđe na njivu, nema košenja, okopavanja, sve to mašine odrade – divani Marija.

Sad radi u kući, najviše zbog bolesti. Malo kuva, malo čuva unuku, i to joj je sav poso. Bunjevački se uvik divanio, kaže Marija, al sad je unuka malo-malo pa ispravlja - **majko ne kaže ist, nego jesti.**

Kogod je spominio fijaker ove porodice, a Marija ispravlja na štervogne, el štervolni. Njezin sin Franjo Cigić Parčetić uzima stare porodične slike i pokaziva nam štervogne, i štogod što nije ni fijaker, ni kočije, a liče i na jedno i na drugo. To je imo još njegov pokojni otac. No, danas nemaju konje, prodali su ji jel je puno posla i brez nji.

U nji se sidalo riđe, kad se išlo na kapelu, u svatove, na prošteja u Sombor, na Dužionicu. Još ji je otac kupio, al su se lipo održavale. Štervogne su imali većina salašara, čujemo ode.

– Kako žive mladi na salašima? Dosta se nji opridililo da rade zemlju, i zato što u fabrikama nema posla. Moje je mišljenje da se od zemlje mož živit. Imamo 25 jutara i od tog živimo žena Ana, ćer Tanja, ja i mama. Prošle godine smo ziđali salaš. Nije bio zdravo stari, al smo to uradili zbog ćeri, za njezinu cigurnost, kad dođe vrime da ne mora ona – kaže Franjo, a na naše pitanje , jel misli da će ona ostat na salašu, odgovara: **– To je njezina odluka. Skoro sve je iz temelja novo, i oćel ga prodat el neće, njezino je.**

Franjo kaže da je dosta zadovoljan što su on i žena dosad postigli.

– Po struki sam kuvar i radim u jednom restoranu u Somboru. Prija tog sam radio 22 godine u Grackoj kafani. Kod kuće nikad ne kuvam. Ne znam zašto, valjda mi je kuvanja dosta na poslu. Ni ne nagovaraju me kod kuće. Jedino za prijatelje spremim pokadkad roštilj. To mi je nika specijalnost – kazo je Franjo i dodo da bunjevački jezik, el ga je naučio el nije, ovako se kod nji divanilo, malo izmišano sa srpskim jezikom.

B. E.

Slamarska sekcija penzionera osvojila „Zlatne ruke” na „Berbanskim danima”

I BERBA I GROŽĐE OD SLAME

Kolektivni rad na temu berbe i prirade grožđa, izazvo veliku pažnju i osvojio žiri svojom preciznošću i virnom prikazivanju

Slamarska radionica penzionera (SRP) pri Gerontološkom klubu „Centar I” dobila je još jednu potvrdu za njev rad. Zajednički rad od slame na temu berbe grožđa osvojio je prvu nagradu „Zlatne ruke” na ovogodišnjim „Berbanskim danima” na Paliću održanim 19. i 20 septembra. Tim povodom u Gerontološkom klubu je 1. oktobra održana mala svečanost na kojoj su ostalim članovima Kluba prikazani nagrađeni radovi a nagrađenima uručena priznanja. Tu se divanilo o slikanju sa slamom, a na kraju je bilo i druženja nuz tortu kojom je Klub častio nagrađene al i ostale prisutne članove.

Berba u vinogradu, a sve u slami

Ana Crnković divani o slamarstvu

Prikaz pečenja rakije

U slami su prikazni svi radovi oko vinove loze i berbe ko i prirade grožđa. Rič je o figurama i samo jednoj sliki. Tu je čitavo čokoće s kojeg berači beru grozdove, pa kotarice sa grožđom, burad, prešovanje grožđa, burad s vinom, pečenje rakije ... Vridne ruke su napravile i velike grozdove od slame, di je svako zrno posebno izrađeno, drška i listovi. Tako je grožđe i u kotarici, koja je isto napravljena od slame. Jednom riči, da staneš i gledaš! Pravo majstorstvo. Kako smo čuli, posebno znanje i trud zahtiva izrada ljudske figure od slame, a tu ji ima nikoliko.

Ova sekcija radi u dvi grupe, a nagrađene radove su izradili: **Marija Jaramazović, Tereza Matković, Roza Orčić** i **Slavica Šimko Čupić**, sve u grupi **Ane Crnković**, a u grupi **Gabrijele Gmiović** su **Bosiljka Bekić** i **Valerija Krnajski Jović**.

Bunjevački kulturni centar iz Subotice održao VII slamarsku koloniju „KLAS”

I UČENICI MED SLAMARIMA

Sve ono što su vridne ruke napravile moće se vidit na zajedničkoj izložbi kod pridstavljanja „Bunjevačkog kalendara za 2010. godinu

Bunjevački kulturni centar Subotica je pod pokroviteljstvom Ministarstva za kulturu Republike Srbije i Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, po sedmi put organizovo koloniju slamarki „KLAS”.

Kolonija je održana od 9. do 11. oktobra 2009. a na njoj je bilo baš tušta učesnika. Porid provireni slamarki, na koloniji su učestvovali i učenici OISŠ „Žarko Zrenjanin” iz Subotice, sa kojima Bunjevački kulturni centar ima zdravo dobru saradnju, a ovo je bilo njevo četvrto učešće na koloniji. I ne samo da su oni učestvovali na našoj koloniji, neg se i cila kolonija održala u njevim prostorijama dnevnog boravka, di su **Danijela Andrašić** i ostale vaspitačice bile i više neg dobri domaćini.

Kolonijom su rukovodile **Ana Crnković** i **Blaženka Mandić**. Najcinjeniji instruktor, kod dice, bila je **Ivana Dulić.** Od početka rada, glavni cilj kolonije je bila i ostala edukacija dice, omladine i starije čeljadi u izradi predmeta i slika u tehniki slame. Nakon završetka kolonije, svi učesnici će kod kuće završit svoje radove, a posli će se slike uramljivat i pripraviće se katalog. Sve ono šta su vridne ruke napravile, moće se vidit na zajedničkoj izložbi, koja će se održat na pridstavljanju BUNJVAČKOG KALEDARA za 2010. godinu, u prostorijama SKC „Sveti Sava” digod za Materice.

Ivana Dulić sa učenicima OISŠ „Žarko Zrenjanin”

Organizatori i učesnici slamarske kolonije

Još jedared da se zafalimo svima onima koji su pomogli rad kolonije – Ministarstvu kulture Republike Srbije, Nacionalnom savitu bunjevačke nacionalne manjine i OISŠ „Žarko Zrenjanin” iz Subotice, a posebno direktorici **Jovanki Tešanović,** brez čijeg razumivanja ne bi bilo ništa od ovog lipog projekta.

Um. rukovodilac BKC-a
Miroslav Vojnić
Hajduk - Marača

Bunjevački kulturni centar Bajmok na Sajmu turizma pridstavio svoj festival ila

BUNJEVAČKA ILA I ZA TURISTE

Bajmočki štand pripun specijaliteta bunjevačke tradicionalne rane, bio najatraktivniji na Sajmu turizma. To su potvrdili brojni positioci na ovom štandu ko i zvanični ocenjivač kvaliteta na Sajmu

Brojne novinarske ekipe oko „salaša"

Positioci uživali u bunjevačkim ilima

Bunjevački kulturni centar Bajmok je sa svojim prezentovanjem Festivala bunjevački nacionalni ila postigo pun pogodak na Sajmu turizma u Novom Sadu. Tog dana, 9. oktobra, štand Bunjevačkog kulturnog centra je bio najposićeniji na Sajmu. Positioci su ga prvo samo obilazili, a mnogi i slikali, jel je bio zdravo atraktivan, al su se nakon održane prezentacije vraćali i da probaju ponuđena ila. Prezentacija je održana u okviru nastupa preduzeća „Palić-Ludaš". Na Sajmu, BKC Bajmok je 3 dana prije tog, prezentovo i risarsku užnu.

Ekipa od desetak ljudi iz BKC Bajmok su sve pripravili za nastup na Sajmu. Najveći poso je bio pripraviti sva ila. To su reduše uradile još kod kuće, u Bajmoku, a onda su ujutro sve spakovali i doneli u Novi Sad. Štand Bunjevačkog kulturnog centra na Sajmu je bila imitacija salaša sa ambetušom.

Uz šale i velikom brzinom, koja je pokazala da je sve dobro organizovano štand je postavljen, a koješta je ostavljeno za samu prezentaciju koja je na bini pored štanda počimala u 13 sati. Listići su aranžirani na čaršapima od bilog veza i prslukima malo pogužvanim ko dekoracija, a onda je sve ko posuto sa perlicama od slame. Na drugom astalu bila su postavljena, takođe, tradicionalna bunjevačka ila: pogača ko kruv, pogača sa makom, sirom, orasima i bundevom, isičene na komade, fanki sa pekmezom i oni manji sa pečenom divenicom u sredini, prisnac, otezano tisto sa jabukama, nasuva s krumpirom, makom, prezlom, poprženi gumboca... Malo posli, već kad su kapije Sajma otvorene, stigla je druga grupa Bajmočana i donela veliku labošku tek skuvane tarane s friškom divenicom, baš ko ona na Festivalu krajem avgusta. Slika ne bi bila kompletna da ne kažemo da su Bajmočani, koji su pridstavljali BKC i bunjevačka ila, bili obučeni u bunjevačku nošnju, šta je ko imo kod kuće. To je bilo posebno zanimljivo za positioce, posebno za one koji su tili da slikaju ovaj štand.

Važno je kasti da je nji 5-6 reduša sve skuvalo i ispeklo ranu za Sajam o svom trošku, i to je bio njev doprinos da se prikaže bajmočka spremnost da prime goste sa svi strana.

Mož se kasti da je promocija počela i prija 13 sati. Na video bimu je pušten snimak sa ovogodišnjeg, 4. Festivala nacionalni ila u Bajmoku. Zvanični spiker Sajma je najavio prezentaciju bunjevački ila i pozvo positioce da probaju ono što su Bajmočani pripravili. Positiocima se obratio i **Branko Pokornić.** Nije ni završio o tom šta festival u Bajmoku znači i o čemu je rič, a gosti su okupirali štand. Šarenilo ila na dva astala bila je više neg privlačna, al i dovoljna da positioci uzmu koji zalogaj lipo pripravljene rane i pitaju, ako već nisu znali prije, ko su Bunjevci, otkaleg dolaze, konstatujuć da su ponuđena ila zdravo interesantna i, što je još važnije, ukusna. Niki su pitali za recept kako se šta od ovi ila kuva, pitali su, di se ovo mož poist, kad je taj festival u Bajmoku

i di se mogu informisat. Znači, nastup na Sajmu je bio pravi potez Bajmočana.

Med gostima prijatno iznenađenje je bila posita **Nikole Lovrića**, direktora Službe za ocenjivanje kvaliteta na novosadaskom sajmu.

Njegove riči našim novinama o nastupu BKC Bajmoka su zdravo godile Bajmočanima, potvrđujuć ispravnost njevi planova za budućnost.

– Štand Bunjevačkog kulturnog centra Bajmok je jedan od najautentičnijih štandova na 42. Sajmu turizma u Novom Sadu. Da li sam ja u pravu ili ne, ne znam, ali mi imamo visoke goste iz Opatije, iz hotela sa 5 zvezdica, koji su hteli da posete jedino ovaj štand zato što im se najviše sviđa, što odiše nekim autentičnim ambijentom za koji oni znaju samo iz knjiga – kazo je Lovrić, i stvarno posli kratkog vrimena dovo je ove goste na bajmočki štand.

Branka Pokornića pridsidnika BKC Bajmoki smo pitali kako su dospili na Sajam.

– Već nikoliko godina radimo na projektu etno-festivala bunjevački nacionalni ila. Taj naš etno-festival iz godine u godinu poboljšavamo da dobijemo i na kvalitetu, i na kvantitetu. Positilo nas je puno ljudi, od oni obični do ljudi iz oblasti etnologije i turizma. Tako smo sklopili dogovore i evo nas danas na sajmu turizma. Naravno, u sklopu ovog mi želimo da pridstavimo ne samo festival, neg i bal za Svetu Katu, i ila koja se tamo nude gostima, ko i Veliko bajmočko prelo, sa ponudom ila koja se onda pripravljaju.

Znači, BKC Bajmok želi da dovede goste, odnosno turiste u Bajmok.

Bajmočka ekipa na Sajmu turizma u Novom Sadu

– U svakom slučaju. Festival je početna faza čitave turističke ponude seoskog, odnosno salašarskog turizma. Mi želimo da se povežemo sa turističkim agencijama i da pozovemo građane Srbije i turiste širom Evrope da dođu na naše manifestacije i dožive specifičnosti i karakteristike našeg podneblja, da njim ponudimo domaća izvorna stara ila, da ji ugostimo, da njim obezbedimo smištaj, i da njim budemo pravi domaćini, kako to turistička ponuda i zahtiva.

A šta je slideći korak:

– Slideće je da registrujemo nike naše objekte u okviru ponude, ne samo da se uvrstimo u kartu ponude grada Subotice i Vojvodine, neg i da registrujemo domaćinstva za seoski turizam i sve to povežemo u jednu celinu kako bi ljudi kad dođu u Bajmok na Festival, mogli da se provoze ju fijakerom, da se dobro provedu i da imaju domaći, kućni smištaj u našem selu. Već smo imali nike kontakte ovi dana, i računamo da ove godine napravimo određene aranžmane za slideću godinu, za V Festival bunjevački nacionalni ila.

Kumer Kata je bila jedna od reduša.

– Za danas sam pekla listiće i popržene gumboce, a moj čovik je skuvo veliku labošku tarane s friškom divenicom, pošto je to festivalski specijalitet. Ila sam pravila noćos do pola jedan da budu friška, a tarana je kuvana jutros, od 5 sati, da bi i ona bila friška i ode stigla još vruća.

Benčik Badić Magda je još jedna reduša:

– Ja sam sinoć pravila gumboce sa šljivama, baratfile, nasuvo s makom i s krumpirom. Uz to sam još pripravila naše domaće slanine i krvavice, a donela sam i povrća, paradičke, bilog luka, kiseli krastavaca, i ne znam šta više nisam. Bunjevačka ila zafaljuć Festivalu postaju sve popularnija, ima ji u Biltenu, i ljudi pitaju za nas di god se pojavimo.

Slađana Korica nije Bunjevka, al je ravnopravni član ovog tima:

– Za danas sam pripremila hleb i pogačice sa čvarcima. Hleb sam umesila juče poslepodne, i pekla sam ga nešto jače od sat i po vremena. Najvažnije je da ga dobro umesite – kazla je Slađana, napominjuć da joj je ova brošura koja izlazi za Festival bunjevački ila pomaže da nauči kuvat i ona ila koja do sad nije znala. Kako njoj, tako i drugim ženama, naročito mlađim koje još nisu svladale kuvanje.

Bežika Kiš Pal je Bunjevka samo po mami, al od nje je i naučila bunjevačka ila da pripravlja.

– Sad za Sajam sam napravila piramis pogaču, to su okrugle pogačice koje slažem jedno na drugo, metnem u tepciju namažem jajetom i ispečem. Za danas sam napravila i tisto s prezlom, s makom, a donela sam i dunca od divlji jabuka.

Tog dana sa Sajma, bajmočka ekipa koja učestvuje u trasiranju puta turistima za Bajmok, očla je zadovoljna, ispraćena s tušta komplimenata, i lakša za svu onu ranu koju su positioci sa zadovoljstvom pojili.

B. E.

Koncert u Izvršnom veću

DOBAR POČETAK

Med 12 ženski grupa Vojvodine, pivačka grupa BKC Tavankut pridstavila se na Međunarodnom danu seoski žena

Ženskoj pivačkoj grupi Bunjevačkog kulturnog centra Tavankut pripala je čast da 14. oktobra pridstavi Bunjevce na koncertu koji je održan u holu Izvršnog veća Vojvodine u Novom Sadu, a u čast Međunarodnog dana seoski žena, koji se ove godine prvi put obilužio u našoj zemlji.

Ženska pivačka grupa BKC Tavankut

Na ovom koncertu je učestvovalo 12 ženski i grupa razni nacionalnosti koje žive u Vojvodini, a koje su pokazale lipotu svoje kulturne zaostavštine. Ženska pivačka grupa BKC Tavankut, koja je osnovana prija misec dana, pridstavila se svečanom pismom Bunjevaca „Podvikuje bunjevačka vila" i pismom „Čuj Bunjevče veso glas". Umitnički rukovodilac grupe je **Milica Iršević**.

Pokrovitelj ovog koncerta je bilo Izvršno veće APV, a organizatori: Pokrajinski sekretarijat za rad, zapošljavanje i Pokrajinski zavod za ravnopravnost polova.

J. P.

„Lipota naši riči" u izdanju Bunjevačke Matice promovisana u Somboru

Recitacije uvik lipo zvuče kad ji dica čitaje

VEČE LIPE BUNJEVAČKE RIČI

Autori i učenici su čitali svoje radove a muzika i pisma su obogatili program

Antologija savremeni bunjevčki pisaca „Lipota naši riči" promovisana je 9. oktobra u svečanoj Sali stare somborske Gradske kuće. Nuz zvuke pisme „U tom Somboru", u ime domaćina UG „Bunjevačko kolo" prisutne positioce, a posebno goste iz Subotice, pozdravila je potpridsidnica UG „Bunjevačko kolo" **Aleksandra Medurić Kalčan.** Posli se prigodnim ričima brojnoj publiki obratio i pridsidnik bunjevačke Matice **Ivan Sedlak.**

Antologija je pridstavljena na najlipši način jel su odabrane pisme i tekstove čitali sami autori, ko i mladi recitatori sridnjoškolci - gosti iz Subotice i mlađi osnovci - domaćini, učenici OŠ „Avram Mrazović" i OŠ „21. oktobar" u kojoj se od ove škulske godine i izučava predmet bunjevački govor sa elementima nacionalne kulture.

Mnoge pisme ispraćene su velikim aplauzima osmisima, a i suzama.

Književno veče obogatili su mladi muzičari: „7 tamburaša", učenici Muzičke škule „Petar Konjović" iz Sombora u pratnji profesora Svetozara Saše Kovačevića i vokalna soliskinja **Branka Žiža**.

„Lipota naši riči" odušević je brojnu, virnu somborsku publiku, a tambure, pisma i lipi Brankin glas obogatili su još jedno oktobarsko veče.

R. P.

Na talasima 100 Mhz Radio Novog Sada, 150-ta radio emisija „Bunjevačka rič”

MALI JUBILEJ

Tili bi: da nam se emisije čuju u ciloj državi, da duže traju, da imamo svoju redovnu redakciju u RDU Vojvodine i radio stanicu u Subotici i Somboru, da pravimo radio emisije za dicu, da vas podsićamo, nike da naučimo, da vas razveseljavamo, razonodimo, divanimo s vama, itd, itd.

Istina je da Bunjevci nikad nisu imali svoje emisije na radiju. Tek po dig di, u ponikoj su se spominjali da uopšte i postoje, a i na to se zdravo pazilo, da se nedajbože, kogod od oni koji se kite našim perjom ne uvridi. Tek posli 2003. godine kad je po Zakonu, napravljen Bunjevački nacionalni savit, jedan od veliki zadataka je tribalo rišit, a to je, pored ostalog, informisanje bunjevačke nacionalne zajednice. Iako ji je i prija, tu i tamo bilo, „Bunjevačke novine” su počele redovno izlazit, čim se formiro Bunjevački informativni centar. Al to nije sve. Bunjevački nacionalni savit je krajom 2006. godine formiro Radio redakciju „Bunjevačka rič”, sklopljen je Sporazum sa RDU Vojvodine – Radio Novi Sad i decembra miseca iste godine, mala redakcija od dvoje ljudi je napravila prvu polusatnu emisiju, a to su bili: **mr Suzana Kujundžić Ostojić** i **Stevan Nemet**, urednik radio emisije. Ko novinar, spiker i voditelj danas u redakciji radi **Nataša Džmura**, a redovan dopisnik iz Sombora je **Ružica Parčetić**. Na talasima 100 Mhz Radio Novog Sada, 30. novembra je emitovana 150-ta radio emisija „Bunjevačka rič”.

Slušanost emisija je, kako drugi kažu, više neg dobra. Nažalost, tušta lokalni radio stanica se odlukom RRA ugasilo, tako da se danas naša emisija „Bunjevačka rič” u Subotici ne čuje. U Somboru se emisija emituje priko njevog gradskog radija, a našu radio emisiju nediljom u podne emituje Radio „TREND” u Bačkoj Topoli. Toranj u Crvenom selu još nije popravljen, a oštećen je još prija 10 godina u NATO bombardovanju, pa se emisije na manjinskim jezikima priko Radio Subotice emituju samo dva sata nediljno i to na drugom kanalu od 89,6 MHz, subatom uveče od 8 do 10 sati.

Urednik i voditelj radio emisije „Bunjevačka rič”

Kad nas pitaje: - koji je cilj naše emisije? – mi kažemo: Cilj nam je oživljavanje i očuvanje bunjevačkog jezika, za koje niki divane da je fantomski, da on ne postoji. Svi znamo da se kadgod bunjevački divanilo i pisalo, al je posli 1945. to bilo zabranjivano i ismijavano. Samo se kod kuće moglo divanit bunjevački. Zato je on pomalo, el poviše, zaboravljen. Triba ga oživit i metnit ravnopravno med ostale jezike di mu je i misto. Cilj nam je i podsitit starije, a naučit mlađe, o bunjevačkim običajima, o istoriji, ljudima i tradiciji, upoznat ne samo Bunjevce o dešavanjima u Bunjevačkom nacionalnom savitu i bunjevačkim institucijama, neg i druge koji nas slušaje, a slušaje nas. Cilj nam je da uvirimo one nevirne, koji kad o nama divane, kažu: čas nas ima, čas nas nema, pa nas opet ima, pa nas opet nema, da postojimo, pa ne postojimo, pa smo jedno, pa smo drugo i tako redom.

Informisanje priko radio emisija za nas nije ni malo lak poso, a evo i zašto. Mi smo još uvik na početku, nemamo svoju radio stanicu, malo nas je, još uvik nas sa simpatijama gledaje, al ne privaćaje ako ne platimo, a novaca je malo. Financiramo se iz sridstava Bunjevačkog nacionalnog savita, najviše nam je pomoglo Ministarstvo kulture Republike Srbije – sektor za medije, koje nam je dalo novaca da kupimo ovo malo opreme šta imamo, tek taliko da možmo sami radit. Od Opštine Subotica još nismo dobili ni dinara, politika je uradila svoje. Obećanja su davno data, vlast se prominila i očekivamo da će nam pružit tu obećanu pomoć i uvažavanje, obezbidit uslove za informisanje kako i druge nacionalne manjine imaje.

Tili bi mi tušta tog. Da nam se emisije čuju u ciloj državi. Da duže traju. Da imamo svoju redovnu redakciju u RDU Vojvodine i radio stanicu u Subotici i Somboru. Da pravimo radio emisije za dicu, da vas podsićamo, nike da naučimo, da vas razveseljavamo, razonodimo, divanimo s vama, itd, itd. Dok svega tog ne budne, budite nam živi i zdravi i čitajte „Bunjevačke novine”.

Urednik radio emisije „Bunjevačka rič”

Ana Vukov iz Starog Žednika dala zanimljiv pridlog posli jedne književne večeri

„SNAŠ KATU" NA CD

Dvi monodrame Gabrijele Diklić bi tribalo snimit na CD i prodavat, jel bi je ljudi mogli slušat (možda i gledat) kad god bi tili. Pisana je jezikom koji su Bunjevci željni slušat jel je on dugo bio nepoželjan u škulama, pa se dosta i zaboravio

Ana Vukov živi u Starom Žedniku, pa je prolitos rado očla na književno veče u njev Dom kulture na kojem je izvedena, med ostalim, monodrama Gabrijele Diklić „Snaš Kata u svatovima". Prošle godine je čula „Snaš Katu u varoši". Oduševljena, oma posli književne večeri kazala je kako bi to tribalo snimit na CD, da bi svako ko oće mogo kad oće, da posluša el možda i pogleda te izvanredne monodrame.

– Još od kad sam prvi put čula „Snaš Katu" imam želju da je slušam često, ne znam ni ja koliko često, zbog njezinog govora, zbog divana u kojem sam ja odrasla na salašu. Tako su divanile naše majke, tetke, strine. Nije se samo snaš Kata izgubila kad je došla u varoš, i mi se izgubimo, ne možmo nać di je šta, jel se sve prominilo. Ne što smo mlađi, jel stariji, već toliko se često minjaju radnje u varoši da više ne znaš di šta možeš kupit.

– Prvi put sam snaš Katu gledala u Starom Žedniku prošle godine, u aprilu, i ona me je oduševila, misecima sam je nosila u glavi i u duši. To me podsića na ono što ja i dan-danas volim. Ne živim na salašu, ne bavim se salašarskim poslom, al volim salašarski život, mir, tišinu, nema komšija koji pijani dolaze noćom kući, dice po ulici koja larmaju. Znam šta je gradski život, živila sam godinu i po dana u gradu, al i radim u gradu. U grad sam počela dolazit 1974. godine u škulu, u peti razred, jel na Mikićevu je bilo smao prva četri razreda. Opis želje Gabrijele Diklić u jednoj njezinoj pripovitki, za odlaskom u škulu, u varoš, i njezinog sna, isti je ko moj san tog lita 1974. godine, kad sam krenila u škulu „Ivan Milutinović". Ništa mi nismo drugčije dočekivani 10, 12, 14 godina kasnije neg ona. A posli 15-20 godina jedna nastavnica je kazala da joj je žavo što sad nema take dice ko što smo mi, sa salaša bili. A kad smo tek došli „zdravo lipo" nas je ocinila: - „Stižu nama glupavi Bunjevci sa salaša"! - A to boli i 30 i 40 godina kasnije.

– Tako sam ja, nije me sramota priznat, dok je Gabrijela Diklić divanila svoje stihove i čitala odlomak iz romana „Snaš Kata na mrginju", sve priplakala. Jel mi i danas, što je bio naš salaš, fali. To je baš tako, ko u njezinoj pismi. U svakom njezinom stihu sam se našla. Samo to ritko koji salašar oće priznat. U koju god škulu da smo išli, imali smo jedinica iz srpskog, onda srpskohrvatskog koliko oćeš, jel mi nismo vodu sipali, neg livali, mi nismo otišli, neg smo očli, … Ne znam ko je pridavo srpski jezik Gabrijeli, al znam ko je meni.

Prvi Anin pismeni zadatak iz srpskog u tom petom razredu je bio „Doživljaji sa raspusta".

– Ja napisala ne znam ni ja koliko stranica, a nastavnica zaokružila da sam nalila vode u čašu, ono nalila, i priko čitavog lista ispisala jedinicu. A onda mi kazala da nikad neću imat kod nje dva, brez odlaska na dopunski kod nje. Kako sam ja bila srićna, a i ostali salašari, kad je ona očla na porođajno. Godinu dana ninam pridavala. Dok nije došla imala sam čak trojku.

Ana kaže da bi Gabrijeline monodrame na CD-u bile privaćene od publike, ako ništa drugo samo u audiotehniki, da se mogu poslušat, ako već ne mož i u video tehniki, da bi se i gledale.

– One su me oma podsitile na ono moje kadgodašnje pozorište u koje sam volila ić i gledat bać Grgine huncutarije i ča Boninu razgalu, zbog koji su i drugi odlazili u pozorište. Mislim da bi i snaš Kata bila slušana i gledana.

Ana bunjevački jezik naziva i salašarskim, jel se tamo oduvik tako divanilo, pa su kod kuće „divanili", a u škuli učili „govorit". Njoj je, kako kaže, bilo jako važno da i njezini sinovi, Tihomir (18) i Velimir (17), nauče divanit.

– Ne znam kome da pridložim ovo sa snimanjem CD-a. Prošle godine sam se raspitivala da vidim, el je već snimljena snaš Kata. Knjigu mož kupit, al onaj ko je ne zna pročitat, taj je neće ni razumit. To triba čut. Kogod ko nije živio na takim mistima, med takim ljudima, neće ni razumit snaš Katu. Ova današnja varoška dica ne razumiju to, cigurna sam.

Ana Vukov je završila sridnju elektrotehničku škulu, MEŠC i sad radi u „Eurogasu".

– Ko mala, još na salašu sam odlučila da ću bit „doktor za struju". Ne znam zašto, al to sam se sa našim veterinarom „dogovorila". On je kazo da, pošto toliko volim životinje, triba da budem veterinar. Ja sam njemu kazala da ću bit doktor za struju, jel tu nema krvi, a virovatno sam očla za električara jel nismo imali struju na salašu, ko da sam tila da vidim šta je to što svi imaju, a mi nemamo – ispripovidala je Ana Vukov i dodala na kraju, da struja nikad nije stigla na salaš. Očli su sa njeg. ***V. M.***

Sićanje na kadgodašnje običaje

POSLOVI NA NJIVI

Stigla je jesen, a š njom i jesenski poslovi koji se moraje poradit. Čim se oberu kuruzi, kuružna se morala sklonit s kuružnjaka da se mož orat pod žito. Poso je bio težak i sporiji nek danas, jel se ko što znamo, nije radilo s mašinerijom. Ustajalo se rano, jel su se volovi i konji morali prvo naranit, pa čim svane išlo se na njivu rad kuružne. Tovarilo se na zaprežna kola nako na izvrćanje, koren na jednu stranu, pa kad se dođe na salaš, samo se privrnila doli, da se što prija iđe rad drugi kola. Posli se dila u velike klupe, jel sirava kuružna se nije mogla oma dit u velike badnjove da se ne bi uplisnivila, pa nebi bila dobra za josag. Kuružna se se uvik sva posikla i povezala i donela na salaš, pa se davala konjima, kravama i ovcama, a ogrizina se ložila u paorske peći. I oranje je išlo sporo jel se orala samo po jedna brazda, al su se zdravo paštrili da žito bude na vrime posijano. Dok nisu došle mašine sijačice, žito je sijano ručno. Čovik sveže džak žita priko ramena, u njeg naspe žita, pa šakom uzima i razbaciva po zemlji, a to je radio onaj ko je u to dobro uvižban, da žito ne bude ni ritko ni gusto. Posli sijanja zemlja se podrlja s branom da se sime zavali. Veštačko đubre se kadgod nije ni bacalo. Kad su došle mašine sijačice išlo je brže i lakše.

Vrime berbe

U jesen je počinjala i berba grožđa. I naši stari su se starali o vinovoj lozi, a od roda pravili dobro domaće vino. I drugo je voće prispilo, brale su se jabuke i tunje, a one najlipše su se mećale na dolaf jel šafunjer pa je mrišila cila soba. Od tunja se kuvo pekmez i mećo dunc. Orasi su se mlatili i ostavljali u džakovima na tavan da se suše.

Bundeve koji je bilo više feli donete su s njive, a one najlipše i zrile, ostavljane su za pečenje ukori, a i pekla se pogača s bundevom i bundevara. One druge davane su josagu.

Na salašu je uvik bilo poslova. Paorske peći su se iznutra mazale blatom, ako je tribalo, a to se zakuva žuta zemlja, plive i malo soli da bude jače, a i začepi za peći su se pravili. U blato je, ko za mazanje peći, dodavano još i sino da bude jače i da se ne lomi. Na kaki daskama jel vratima od košare oblikuje se ko pećna vrata, doli ravno, a gori zaokruženo. Napravilo se dva tri taka komada, ako se koji razbije priko zime da ima drugi. Iziđane šporelje je tribalo umazat blatom spolja i iznutra da je sve gotovo kad počme zima. Kuće, salaši i druge štale za josag su se mazali spolja krečom. Okolo se podvuče plaša da bude lipo i čisto za Svisvete.

Na taj dan i na Mrtvi dan išlo se u crkvu i na groblje. Nosilo se cvića, krizantina i jesenske ružice što su sve kuće i salaši imali posađano baš za te dane da se ne mora kupovat. Nije bilo kuće ni salaša da čeljad nisu išla u crkvu i na groblje. Svita je bilo zdravo tušta na groblju obadva dana, a ono se šarenilo od cvića. U kadgodašnje vrime se većinom saranjivalo u rake po jedan mrtvac, čelo glave je bio križ s imenom. Tribalo je ić s kraja na kraj groblja da se nađu grobovi svi dragi koji su na onom svitu. Danas se u većini slučajova saranjiva u grobnice di je više generacija na jednom mistu i di su na kamenoj ploči urizana imena oni koji tamo počivaje. Na groblje triba i dicu vodit, da vide di su njim saranjeni prici, kako su se zvali, kad su i koliko su godina živili. Na Svisvete se kupovalo malo kesteni, el pečeni el prisni, pa su ji sami pekli kod kuće. A kesteni su najbolji dok su vrući.

Kad se josag namiri i kad se smrkne, sva čeljad uđu u sobu, pa se doli na zemlji zapali tri, četri, jel pet svića, svi kleknu i zajedno, naglas izmole krunicu.

Prvi dan svima svetima, a sutradan za mrtve duše. Nikud se nije išlo od kuće. Svud je bilo mirno, ni na putu ni na sokaku nikog nije bilo.

U jesen su se kadgod najviše pravili svatovi, jel je to vrime bilo najbolje, pa još kad prispije novo vino. Liti se nisu pravili svatovi čerez velike vrućine, ne bi se imalo di oladit meso i piće. Tako su zaljubljeni parovi morali čekat jesen da se vinčaje. Svatovi su se kadgod pravili u šatrama svaki na svom salašu, nisu bili zajednički ni u restoranu ko danas. Zimi se opet nisu mogli pravit čerez blata jel sniga na putovima, a i bilo bi ladno u šatrama. Svatovi su se pravili nediljom, samo na Svisvete jel Mrtvi dan, ako padnu nediljom, nisu se pravila veselja ni svatovi.

Naši stari su bili radni i vridni, imali su svoje radosti i žalosti koje su uvik podilili s drugima. To su bili kadgodašnji običaji. Ono oranje s konjima, sijanje žita rukom, salaši nabijeni od zemlje, peći i šporelji od blata, loženje kuružne i upaljeni lampaši. Samo nek mladi vide kako su naši preci radili, da bi prižividi i dicu odranili u ona teška vrimena. Ranili su se samo domaćom ranom, bili su veseli i zdravi. Nise moglo čut da je kogod bolovo na živce, jel da je sam sebi oduzo život. Živili su mirno i više se uzdali u Boga.

Danas je sve drugčije. Kuruzi se ne beru ručno, obično ji smrve kombajom na njivi di se i čutke raspu, jel ni one više netribaje za šporelj. Kuva se na struju i gas. Svi imaje, veš mašine i one za pranje sudi, mikro talasne peći i klima uređaje, al opet svit nije zadovoljan, svi se niki žure svi su nervozni, jel svima fali, novaca, teško je uvatit kraj s krajom, pa se čerez tog nerviraje. *A. V. K.*

Reduše divane šta su kuvale i pekle na ovogodišnjem festivalu ila u Bajmoku

PLADANJ DOBRE ČORBE I JOŠ KOJEŠTA

Astali su se šarenili od čorbi, nasuva, pogača, sosova, tarane, fanaka, grava i drugi tradicionalni bunjevački ila. Svi su mogli probat, a na kraju i ručat tarane s friškom divenicom. Sve je bilo svečanije jel je dosta svita bilo u bunjevačkim nošnjama, a narodne igre su izvodili mladi iz Tavankuta nuz tambure „Boema" . Na festivalu je bilo oko iljadu i po positilaca

Reduše koje su pripravljale bunjevačka ila na festivalu, bile su zdravo vridne, al i voljne da daju recepte sveg onog šta su kuvale. A kuvale su takmičeć se za nagrade, nastojeć da mlađima pokažu kadgodašnju bunjevačku kujnu.

Ana Vojnić Kortmiš, iz Đurđina, ovog puta je pripravila ila od bundevice jel je ovo njeva sezona.

– Skuvala sam od bundevice čorbu u surutki i filovane bundeve. Danas ritko ko kuva ovu čorbu u surutki, a naši stari su to kadgod radili. Surutka je zdravo dobra, čisti organizam. Bundevica za čorbu se istrenica, malo se posoli i kuva se u surutki, mož dolit i malo vode. Od začina se doda kopra koji da i miris i ukus toj čorbi. Onda se zaprži. Kuva se dok se malo ne raskuva. Filovane bundeve pečem sa pilećim mesom. Prvo se meso samelje, pa se doda sitne paprike, soli, jaja, luka i bilog i crnog, i skorupa, pa se malo prodinsta, jel bundevice se brzo ispeku, pa da meso ne ostane prisno. Sa tako prodinstanim mesom filujete bundevice očišćene i napola uzduž prisičene. Uz ovo sam napravila s mekinjama pogaču. U ovo vrime kad se vrše žito ima friški mekinja, pa se peče pogača di su mekinje fil. To bi bila kompletna užna priko nedilje. Sve ovo kuvam i danas – kaže ova reduša koja na festivalu učestvuje od početka, i dosad se pridstavila sa papulom, pokljukušom i žganjcima.

Čorba spremna za užnu

Med ženama redušama svake godine je i jedan muškarac, Bajmočanin, **Stipan Babić**, uvik sa kakim starim i praktičnim ilima.

– Danas sam spremio dičji ručak, prženu pileću krv na puno luka, s ljutom paprikom, za derana, zbog ljute paprike. A za divojčicu koja ne voli krv, kajganu s lukom. Uz to sam pripravio kompot od sušeni zerdelija i jabuka. Voće se na suncu sušilo, ko kadgod, i ilo se ko na Badnje veče. Osušeno voće triba skuvat. To je dičji bunjevački ručak za ujtro – pripovida Stipan, pokazujuć nam dekoraciju sa starim godišnjakom bunjevačke Danice, olovkom, igrom „čoveče ne ljuti se" u kadgodašnjoj domaćoj izradi, i štapićima za račun.

Marija Bagi, iz Stare Moravice, nije prvi put na festivalu. Ovog puta pripravila je samo kolače.

– Ovo je piškota od meda. U to iđe 20 deka šećera, 25 deka meda, 25 brašna, jedan prašak za pecivo i jedan cimet. Sve se to izmeša i ispeče ko piškota, a posli se isiče u kocke. Zdravo je brzo gotovo. A za listiće iđe 4 jajeta i brašna koliko zafati. Doda se malo soli i malo šećera, i onda se tisto razvije što se tanje mož, mota se na ruku, pa meće na vrilu mast da se ispeče. Onda se tisto digne gori i izgleda ovako. Posli, ko kako voli, pošećeri el posoli. Listići su se pekli priko nedilje – kazla nam je Marija.

Beba Slijepčević, zamenik pridsidnika Aktiva žena pri Udurženju penzionera u Subotici, bila je obučena u nošnju i pridstavila je pravi „projekat" s kojim su se njeve žene pridstavile na festivalu – večera na Badnje veče i čista bunjevačka soba na taj dan.

– To je uobičajni jelovnik naši stari: gra čorba, pečena riba, sa sirom nasuvo i sa makom nasuvo. Tisto za nasuvo se pravi vako: 10 jaja se zakuva na kilu brašna, bez kapi vode, i vidite kako je lipo žuto, rađeno je sa domaćim jajima. Onda se razvije i isiku se rizanci. Tisto se kuva u slanoj vodi, u koju se metne malo ulja. Kad je gotovo ocidi se i pospe makom, i tu ulja ne triba. Naši stari su na mak umisto šećera mećali med.

Pored astala, isprid štanda ovog Aktiva, napravljena je čitava soba kako je izgledala kadgod na Badnje veče. **Roza Sabo** nam pokaziva:

– Tu je starinski krevet di dida spava sa majkom, ja sam njeva ćer, a ovo je praunučica Jana (Glamočanin). Tu je višalica o koju majka okači odilo, a tu je i lavor u stalku i voda da se prija ulaska u spavaću sobu operu. Na zidu je vinčana slika, prilika i raspeće. Malo dalje je astal i sto-

Ni jedna užna ne mož proć brez čorbe

ci za kojim sidi dida Joso (Tikvicki), pa betlehem, kolivka i božićna grana.

Stigli smo do povećeg štanda reduša iz Tavankuta koje su kuvale taranu s friškom divenicom, za sve goste. Divanimo s **Emerom Poljaković**, pored koje kuvaje još i **Kata Tikvicki** i mlada **Vesna Milanković**.

Prve godine smo kuvali 10 kila tarane, druge godine 20, treće 30, i ove godine 30 kila suve koju smo Kata i ja napravile. Prvo metnemo mast, pa crni luk, onda metnemo krumpir, pa taranu. Kad se sve to propr̀ži, prvo luk, pa krumpir, pa tarana, onda metnemo sitne paprike i divenicu. Vode se dolije koliko triba, pa osolimo, ne da bude zdravo slano, lakše je dosolit, a so ne mož izvadit. Kuva se oko sat vrimena, možda malo manje, ni na jakoj, ni na slaboj vatri.

Emera kaže da je pravljenje tarane zdravo težak poso.

– Imamo rešeto i protak, a tisto triba zakuvat s jajima i zdravo malo vode. Mi smo za ovo potrošile oko sto jaja i oko 45 kila brašna. To se ne zakuvava ko drugo tisto, neg jedna stalno miša rukama, a druga ga škropi vodom. Triba tvrdo zakuvat, i ne smiš tisto ni pokvasit zdravo. Jel ako ga pokvasiš onda ga nemož radit u protaku – ispripovidala je Emera i pokazala prste kako se naprave žuljevi dok se tisto sitni kroz protak.

Kako Emera kaže, tarana se zimi više kuvala. Nije uvik bila s divenicom, pogotovo liti, a danas je ima priko cile godine.

– Borme je bilo kad nismo imali divenice, pa nismo mećali ništa osim krumpira, tarane i crnog luka. Ima kad se metnilo pile misto divence.

Sa **Katicom Bedeković**, iz Tavankuta, divanimo dok čeka da se tisto za gumboce oladi.

– Kuvam kuruzni gumboca i kuruzni uštipaka će bit. Prvo skuvam krumpir, i malo osolim tu vodu što će bit čorba. Skuvan krumpir izvadim, izgnječim, osolim i metnem malo masti el ulja, udarim jedno jaje i čekam da se to malo proladi. Onda zakuvam sa kuruznim brašnom. Dok čorba vreje ja pravim gumboce i mećem u čorbu. U čorbu dodaš zaprŝku, malo sitne paprike, malo zelene paprike i malo peršin lišća da čorba bolje mriši.

Gorica Vuković, iz Tavankuta, je pridsidnica Aktiva žena u tom selu, kaže da su se ovaj put spremili, da na poseban način pokažu nika stara ila.

– Opridilili smo se za kolače, to su pogače s makom, rogačom i orasima, a kako se prave nek vam kaže Lozika Vodeničar, a tu su i Ilonka Stantić, Marika, Katica i Anica.

– Mliko se malo ugrije i metne se kvas i malo šećera da se to digne. Onda uzmem brašno, jaja i zakuvam tisto. Kad se tisto krenilo razvučem ga, uzmem samlivene orase, el mak, el štogod drugo, i pospem po čitavoj jupiki. U brašno triba malo ulja el masti. Tako posutu jupiku saviješ, namažeš jajima, el mlikom i metneš peć. Pogača se prija pravila petkom, a najviše nediljom. Dok sam bila mala, petkom se kuvo gra i lakumići, el pogača. Sad se pogača peče kad ko oće – ispripovidala je Lozika Vodeničar.

I **Ana Perković**, iz Tavankuta, je bila jedna od reduša na festivalu.

– Kuvam čorbu od bundeva sa pradičkom i disnotorski paprikaš. Čorba se pravi tako što se prvo napravi zaprška, pa se metnu natrenicane bundeve, i kad se to prokuva nalije se kuvana paradička i metne se kopra.

Dr Katarina Mastilović, iz Sombora, vodila je grupu žena isprid Udruženja građana „Bunjevačko kolo", iz Sombora. Ukratko nam je kazala šta pripravljaje žene za nediljnu užnu. Tu je prilika da se kaže da je dr Mastilović na festival dovela 15 svoji kolega, lekara iz bolnice u Sremskoj Kamenici, koji su došli ko gosti.

Jedna od kuvarica je bila **Jolanka Ivanić** koja je dala podrobnije podatke o takmičarskoj nediljnoj užni.

Kuvamo čorbu sa knedlama od griza i džigerice, i krpicama. Nuz čorbu ćemo poslužit kuvano meso sa sosom od jabuka i sosom od mirođije. Posli tog dolazi punjeno pile i salata od krastavaca u kajmaku. Kao desertrt biće koh, gibančice sa pekmezom i savijaču sa orasima.

Pored tog pravimo štert krompir, to je isti krompir spremljen kao za nasuvo s krompirom, ili kao restovan krompir, u koji stavimo sitnu papriku. To je prilog uz pečenje. Zatim smo napravili damen pitu ili damen kapric (koh): to je masna piškota premazana pekmezom od kajsija, a odgore ide šaum. Na stolu je i švapska, sirotinjska lepinja, koja se mesi kao kiselo testo sa umućenom pavlakom i jajima. U testo se dodaju šljive. To je jako staro jelo.

V. M.

Nagrade

Nagrada za najstarije ilo, prema ocini žirija, dobilo je Udruženje žena Tavankut (kukuruzni gomboci na čorbu i kukuruzni uštipci), za najautetničnije ilo nagrađen je UG „Bunjevačko kolo", iz Sombora (nediljna užna), za najangažovaniji štand nagrađen je Aktiv žena Subotica (večera za Badnje veče), ko najmlađa reduša nagrađena je Danijela Kumer (1993. godište), najlipši kolač napravila je Ana Kopilović, a najlipše aranžiran bunjevački astal imala je Marija Bošnjak, iz Male Bosne, dok je BKC Tavankut (paprikaš) nagrađen za najkuvara.

Osamdesetogodišnja Katica Bedeković iz Tavankuta pripovida o svom životu

BOLJE DA SAM IŠLA U ŠKULU

Katica i Lazo su se vinčali posli velike peripetije sa drugom divojkom, i izrodili troje dice, dva sina i jednu ćer. Sad ima već i praunučadi, a poslidnji godina postala je ime med kuvaricama na bajmočkom festivalu ila, di je osvojila više prvi nagrada za izuzetna stara bunjevačka ila

Katicu Bedeković, koja je 80 godina proslavila prija nikolko dana nuz familiju i velik broj prijatelja, zatičemo u avliji njezine kuće u Tavankutu, u Dikanovcu, dok je metlom skupljala orovo lišće. Čim je završila, ušli smo u litnju kujnu di je već dobro grijo šporelj. Katica je iznela višnjevaču koju je sama pravila i totre ostale još od rođendana. Zdravo brzo smo prišli na unaprid dogovoren divan.

Katica je imala težak i siromaški život, al pun događaja koje, iako neškulovana, zna ispripovidat tečno, na lipom bunjevačkom jeziku, i onako kako su to radili najbolji narodni pripovidači. Dugačka pripovitka puna duoviti kometara, smija i uzdaa bila bi dobar materijal za roman el film. Odabrali smo nike dilove. Evo, pročitajte ji.

- Meni moj otac kaže, iđi Katice u škulu, ja odem, a meni kaže učitelj, iđi Katice, čisti obor. Katica očisti obor (u njegovom stanu pored škule), a neće da uči. Kad odem kući ja kažem čiči (tako smo zvali tatu) čiča moj, ja dobila jedinicu. Ja nisam znala da jedinica nije dobra. Čiča kaže - „šta" - pa udri mene, moraš popravit bar na dvojku, trojku el četvorku. Oću čiča, više neću jedinicu. Učitelj držo kokošivi, pa kaže, ajd Katice, iđi u kokošinjac i ometi, avliju ometi. I ja to uradim. Kako otkaleg ja odem, jedinica, nema dvojke, nema ni trojke. Kaže čiča: - „Neš ti više ić u škulu, ićeš ti služit". Kaš ić, Katice, služit, iđi, kad ne voliš škulu, iđi pa služi, kažem sebi.

Kad sam očla služit, vidim ja da je i to teško, kad sam još dite. Mislim se ja u sebi, bar da sam slušala čiču i mamu, pa da nisam služila, da sam učila, pa ako baš ne mogla bit ne znam šta, mogla sam bit frizerka, jel šnajderka, jel tako štogod, jel i to triba učit, znat pisat i čitat. Sad, dobro. Naredi gazda meni, čuvaj, Katice, guske. Čuvam ja guske, a ja, kad su me rano budili i zaspem na krstinama. I dođe gazda, pa pukne mene po gujci. Ja se onako digla s krstina, a on pita, di su ti guske? Pa ne znam, pa di su? A one u kuruzima. Aj, libi, libi, vičem ja, one neće iz kuruza, već ljuždre i idu kad je ono zeleno.

Kaže gazda, ajd na salaš! Ajd! Dobro je. Triba kokošinjce mesti, nužnik prati, i sve sam ja to radila, tamo sam kod nji godinu dana bila. Već sam i poodrasla. Pitaju me, jel znaš musti. Učiću, kažem. Zdravo je bila mirna krava, a ja muzem, mliko nisam volila oma ispod krave pit, već kad se uskuva, pa ga odnesemo u špajc da se oladi, pa se uvati debo skorup. Kaže meni snašica: - „Katice, ti ne paziš da mačka ne ulazi unutra, dira skorup"! - Ja dobro pazim da zatvorim vrata, kažem: - Dobro, Katice. Kad drugput, ja opet po skorupu i napijem se mlika. Nisu oni zabranjivali, al bilo je slađe ukrast i onaj skorup kad skineš s prstom. Kad, dobro je. Kaže ona: - „Vidićemo mi tu mačku". - Kad jedared, ja stanem skidat skorup s mlika, a snašica uđe. – „Šta radiš Katice"? - Idem skorupa, kažem. – „Više nemoj dirat"! - Neću! Kaki! Ne možeš ti odučit mačku od mlika, kad voli mliko.

Nije to prošlo par dana, nema skorupa. Kad ja poidem. Kaže snašica: - „Ićeš Katice na raport kod Brace", - tako su zvali gazdu. Sad, dobro je, kad ću ić, iću! Ujutro kad smo ustali, ajde Katice, kad se umiješ i očešljaš, onda nije kafa bila u modi, a bila sam i dite, nisam ni znala za kafu. Iđem na raport kod Brace. A on lip, visok čovčina, sidi u pletenom stocu, pa sa plišom pokriven. Kaže: - „Katice, ko je diro mliko"? - Mislim se, pa bolje ću se primit, jel vidim višnjevac, prut, pored njeg, opaliće me šnjim. Znate šta Braca? Ja sam dirala. – „Više to da ne diraš", - kaže, - „jel je mliko prid tobom, jeste". - Al slađe je ukrast, kažem. Kaže on: - „Polak ti praštam", - samo sam pomislila, nek da Bog da to što sam ja kod tebe radila, da ti doživiš goreg. Naposlitku se obisio. Da, mučio me, nisam ja smila kasti sve čiči i mami, još će me i oni istuć.

Kući sam išla jedared misečno. Tamo su me oni i prali. Služila sam i kod jednog bać Šime Tukuljca. Al tu sam bila već jedno 14 godina. Tu sam i guske i pućke čuvala. A njev kočijaš je čuvo svinje. Čuvali smo na jednoj strnjiki. I on meni kaže da sidnem u vagaš, niz kuruze, ode strnjika, ode kuruzi. A ja ne znam šta bi on, a on bi da me dira. Pa, reko, nemoj, a on će mene privalit da me napadne. Ja počnem plakat, i ja se otela i bižim, a on onaj bič zamanio i meni nogu zasiče. Ja padnem, al šta je meni ustat kad sam bila mlada, i biž na salaš. Guske sam ostavila, a on je osto sa svinjama. Pita me snašica zašto plačem. Ja reko, napo me Pere, ja ne znam šta bi on radio sa mnom, al on me privalio u kuruze, noge mi na strnjiki, a glava u kuruzima. Jel te diro, oma me pitala. Pa, reko, nije. Kaže ona, kaži ako te diro. A noga mi sva bila krvava, onaj čapov mi rasiko nogu, kažem, on je zamanio bič i mislio je da će me svuć sebi. Onda je on već bio za vojsku, a ja bila balavica.

Kažem ja snašici, ja ću ić kući pa ću kazat mami. Kaže

Katica Bedeković u svojoj avliji

Ko reduša na Festivalu ila u Bajmoku

ona, nemoj kad on tebe nije diro, mi ćemo tebe kod doktora. Sidnu me u parasnička kola i odnesu me u Bajmak. Očistili su mi nogu, metnili kopče i zavili. I tako ja završila moju službu kod nji. Vratila sam se kući, a kad sam ozdravila roditelji me nisu više puštili natrag. Onaj kočijaš je posli očo u vojsku pa u rat, al čula sam da je tamo poginio.

Mama je bila operisana, pa leži, sirota, u krevetu, i onda ona pokaže nama dici rukama kako triba kruv zakuvat, i to smo radil, kad koja, nas 3 sestre i jedan brat. I kuvali smo, i zakuvavali, i kruv pekli, kad je kako uspio, al bio je pečen, i niko nije umro, ni od gladi ni od žeđi. Morali smo stat na stočić da razvijemo jupiku, da zakuvamo na čorbu, el nasuvo da skuvamo, jel astal je bio visok a mi male. Pa ako je malo ronđavo tisto, onda mama kaže, biće ti ronđav đuvegija. To nam je uvik kazala, ne možem zaboravit. Još i danas kad razvijam tisto pa malo digod pukne, uf, biće mi ronđav đuvegija. A kad smo gumboce jedared kuvali i flute, čak su i komšijine vaške ili, taliko smo puno zakuvali tista. Nismo znali kako zakuvat, pa smo još i vode dolivali, a mama je valjda zaspala. Najili smo se, dobro je bilo. Nisu nas ružili. Al sam od čiče često bila bena, sat sam volila šoferirat, uvik sam ga vrtila. Ko je diro sate, pita čiča. Tako sam ćutila, a on će, to je Katicino maslo, pa udri Katicu.

Kadgod se svakog dana u nedilji znalo šta se kuva. Nediljom se kuvala friška čorba, mi tako zovemo zlatnu čorbu, a kaka je friška kad je po dana kuvaš!? Onda poprženi krumpir i sos, il poparen krumpir, a u taj poparen, bili krumpir, iđe samo peršin lišće i vrila mast s kojom poliješ krumpir i osoliš ga. A popržen, to praviš crvenu zapršku. A sosa, el od višanja, el od jabuka, el od paradičke, većinom od paradičke. Meso pileće, onda nije bilo svinjskog stalno ko sad, neg rarspraviš pile, svakom je doteko jedan komad. Nama dicama je bilo većinom batak i zabatnjak, čiča je volio nadrepak, a mama krste. A kad kogod dođe, nije bilo da ti dobiješ tvoje meso, onaj gost što je izvadio, to ide, a tebi mož bit da će doteć nogice. I dobro bilo! Ako se pogača peče nediljom, onda se peče sa sirom, makom, jabukama, el bundevom. Ako nema pogače, onda je bilo čisti lakumića, el kiflica sa salom. I dobro bilo! A ponediljkom je bila s paradičkom čorba i kruva. Čorbe se kuvala cila zdila, i onda ako je sezona paprika, metne se i ona u tu čorbu, to tako fino mriši, i u avliji mriši, pa se doda peršina lišća malo da da svoj miris. Kadgod nije bilo vegete. Utorkom, el je papirkaš, el je na poparu krumpira, al taki paprikaš da iđu samo valjuške, nema mesa. Poparen krumpir je kuvan krumpir u slanoj vodi, s poklopcom odliješ vodu kad je skuvan, jel ako ćeš s citkom pa protreseš onda se on raspepa. Ovaj sadašnji krumpir se raziđe. Na to samo malo pobacaš peršina lišća poprženog u masti. Uz taj krupmir iđe samo malo čorbice, upržene sa šargaripom, malo vegete (u novije vrime) i malo rizanaca.

A sridom je bilo el nasuva, el s paradičkom čorbe. Ako nije s krumpirom nasuvo, onda su gumboci s prezlom. Prezlu ispržiš a tisto napuniš s pekmezom, a onda od tog tista što ti ostane nožom iskidam tisto u čorbu u kojoj sam kuvala krumpir, i zapržim. A četvrtkom, ako dotekne mesa, to se kuva malo na čobru, ako nije čorba onda na paprikaš, napravi se salata od paprika el kupusa. A petkom je većinom bio gra, postilo se, i lakumići. To sam volila, a i danas volim. Subotom, el je bilo žganjaca, kuruzni, el gumboca. Naila sam se žganjaca zdravo. Al moja mama je tako pravila žganjce da je gledala da u svaki komad uvati komadić divenice. E, tako je dobro bilo! Za vrime obaveze kad odnesu brašno, žito, onda daj muljaj kuruze i kuvaj. Dobro je da je i tog bilo. Samo da tog opet ne bude, vidite da opet iđu na kazan!

Zoran Sarić o „obećanoj zemlji”

„ULTIMATE FIGHT” U SUBOTICI

Zoran Sarić je prija mnogo godina optutovo u SAD u potragi za boljim životom. Velikom upornošću i željom za „bolje sutra” postigo je dosta. Dio tog uskoro ćemo imat prilike da vidimo u Subotici, štogod novo i ekskluzivno, a upravo nam je to obezbidio Sarić. U pitanju je „Ultimate Fight”

Kako je porodica privatila vaš odlazak?

Bila je to velika odluka i porodica mi je teško prihvatila odlazak, ali su u podsvesti bili srećni jer su znali da ću lakše uspeti u životu i u svojim ambicijama.

Čime ste se bavili, jel ste imali koga da vam pomogne jel ste se sami snalazili?

Kad sam otputovao u Ameriku nisam imao baš nikog, ali sam ubrzo upoznao dobre ljude i izgradio veze, u početku sam radio kao automehaničar i trenirao „kickbox” i „jiu jitsu”, a posle godinu dana sam prešao na hipodrom „Pompano beach” gde sam trenirao i vozio konje (kasače) tri godine. Istovremeno sam nastavio i sa ostalim sportskim aktivnostima.

Jel vam je sad lakši život neg na odlasku?

Iako mi je u početku bilo teško i često sam radio dva posla posle toga išao na treninge, sada slobodno mogu reći da mi je mnogo lakše.

Jel je Amerika „obećana zemlja”? Jel se naši ljudi snalaze tamo? Jel ste tamo imali prijatelje iz Srbije?

Amerika jeste obećana zemlja, to stoji bez daljnjeg, ako nešto želiš to možeš i da ostvariš, ali uz veliki trud i rad. Naši ljudi se jako dobro snalaze u Americi, većina ih ima privatne firme i kompanije i lepo žive. Tamo sam stekao puno prijatelja iz celoga sveta, a svakako i iz Srbije.

Čime se najviše zabavljaje u slobodno vrime?

Pa da budem iskren, ako hoćete da uspete u inostranstvu i budete uspešan, nećete imati puno slobodnog vremena. Kada sam imao malo slobodnog vremena, gledao sam da to iskoristim vožnjom brodom ili da budem na plaži.

Šta Amerikanci najčešće idu i jel vam je falila naša kujna?

Američka kuhinja je raznolika i u mnogome drugačija od naše. Odrastao sam uz mamu koja je dobra kuvarica, pa mi se iz tog razloga baš nije svidela američka hrana, dok nisam naišao na japanski suši. Pretpostavljam da ste čuli da Amerikanci pretežno jedu brzu hranu kao što su: pice, hamburgeri, „french fries” i puno piletine...

Posli koliko godina ste se vratili u Suboticu? Jel se štogod prominilo (na bolje il gore)?

Vratio sam se posle 10 godina, a kad sam prvi put stigao, sve mi je bilo jako malo. Ulice su mi se činile jako uske, i sve što mi je bilo veliko dok sam bio dete sad je postalo minijaturno. Amerika je jako velika, ulice su široke, a kuće sve velike. Subotica se dosta izgradila i baš sam se iznenadio, i to prijatno. Drago mi je videti svoje rodno mesto kako napreduje.

Zoran Sarić

Jel ostajete ode el se vraćate?

Moje obaveze zovu me nazad, ali ono što je sigurno jeste, da ću mnogo češće dolaziti u Srbiju.

Otputovali ste u Ameriku, odkaleg ideja za sportom? Jel ste se već ode bavili njim i kojim?

Ovde sam se bavio konjičkim sportom i „kick boxom” i uvek me je vuklo prema borilačkim veštinama, trener mi je govorio da sam veoma brz i da imam dobar instikt i refleks.

Sportska karijera – uspihi i naravno najdraža titula?

U sportskoj karijeri sam bio otvoren prema raznim sportovima. Dobro sam se kotirao u kasačkom sportu, ali naravno, moja profesionalnost je uvek bila „ultimate fight” gde sam neporažen pored 14 amaterskih i 7 profesionalnih borbi. Kao najdražu pobedu mogu da izdvojim moj prvi turnir u poluteškoj kategoriji, gde sam pobedio vrlo iskusnog borca iz Kalifornije Mark Anthonia koji je do tada bio neporažen posle 11 borbi.

Jel su to vaši najmiliji podržali?

Moji su znali da treniram i da sam duboko u tom sportu, ali tek posle mečeva sam im se javljalo i govorio šta je bilo i koji je rezultat. Ultimate fight je težak sport, iziskuje puno rada, truda i naravno tehnike.

Posli tušta poslova kojima

ste se bavili, čime se sad bavite?

Sada posedujem dve kompanije, jednu za menadžerstvo boraca ultimate fight-a, mma manager, gde u repertoaru imam 36 boraca, druga je promoterska organizacija za isti sport pod nazivom „ultra fighting championship" gde organizujem mečeve širom sveta.

Jel možte živit od tog?

Ovo je relativno nov sport i dosta je nezastupljen u Evropi, ali u Americi je trenutno drugi sport i tamo se može živeti iz te grane sporta.

U Subotici ste po prvi put organizovali jedno veliko dešavanje?

Po prvi put je američka organizacija „Ultra Fighting Championship" organizovala događaj u Srbiji. U pitanju je „Ultimate Fight", a sam događaj koji se sastojao od 10 mečeva održan je 31. oktobra 2009. Mesto održavanja bilo je u ekskluzivnom hotelu „Galleria" u Subotici. Događaj se odigrao pod nazivom „Stop The Crime", a slogan meča je „Sportom protiv nasilja".

Kaka je bila nagrada za najboljeg borca? Možda da spominete štogod što bi bilo interesantno našim čitaocima?

Nagrade su bile raspoređene po borbama i borcima, a neke su iznosile i do 25.000 eura, po borcu.

Ko je bio od poznati sportista (jel je bio kogagod sa ovi prostora)?

Daleko najpoznatije ime na turniru bio je Kristijan Golubović, pa James Žikić, koji je u samom vrhu „ultimate fighta" u Evropi, a poreklom je iz Srbije. Rođen je i živi u Velikoj Britaniji, a sada je po prvi put došao na ove prostore da radi meč.

Livia Tričko Stantić

Sportske visti

Spartak najbolji na Kupu Subotice

Četrdeseti kup Subotice u odbojki koji je bio generalna proba prid početak Super lige završen je pobidom odbojkašica Spartaka. Tokom dva dana turnira Spartak je bio bolji od Vizure, Dinama i Crvene zvizde.

Đokić poveo trku

U konkurenciji pedesetak najbolji takmičara iz cile Srbije u okviru prvog Masters turnira Prvenstva Srbije u pikadu najbolje su se na premijeri pokazali najiskusniji takmičari. Prvo misto je zauzo reprezentativac **Stevan Đokić** iz Novog Sada, dok su drugo i treće misto zauzeli subotički ljubitelji ovog sporta, **Šandor Utaši** i **Draško Antonijević**. Četvrto misto je pripalo **Vladimiru Pavkoviću** iz Apatina.

Rvački turnir za dicu

Rvači Spartaka u kategoriji pionira bili su na međunarodnom turniru u Kanjiži, u konkurenciji 89 takmičara iz Srbije, Mađarske, Slovačke i Bosne i Hercegovine.

U redovima Spartaka istako se **Edvin Penjov** na drugom mistu, dok su treće misto osvojili **David Ritec, Alen Feher, Tamaš Torok, Željko Nikolić, Silard Ver, Edvin Penjov, Sabolč Horva**t i **Norbert Čikoš**.

Radovali se u Beogradu

Fudbaler Spartak Zlatibor vode ublilužili su nove bodove u Super ligi. U osmog kolu ovog takmčenja sa 2:0 (0:0) su savladali BSK iz Borče i

tako odigrali i peti meč brez poraza. Golove za pobidu postigli su **Vladimir Veselinov** i **Aleksandar Nosković**.

Poraz stonotenisera

U derbi susritu četvrtog kola Super lige Srbije u sto-

nom tenisu subotički Spartak je prid domaćom publikom poražen od Crvene zvizde sa 1:6. Iako je rezultat prilično visok, Subotičani su pružili snažan otpor, a „crveno-beli" su se pošteno namučili da u meču dugačkom tri sata dođu do bodova.

Bodovi iz Kanjiže

Rvači Spartaka su uspišno nastavili takmičenje u Prvoj ligi Srbije. U okviru drugog kola su sa 7:0 savladali ekipu Potisja u srid Kanjiže. Pojedinačno – **55 kg:** Gazdag – Futo 0:1 (1:4, 0:2), **60 kg:** M. Štefanek 0:1 (bez borbe), **66 kg:** Zeldi – D. Štefanek 90:1 (0:1, 0:6), **74 kg:** Lerinc – Balaž 0:1 (2:0, 0:1, 0:1), **84 kg:** Molnar – Lipajić 0:1 (0:1, 1:0, 0:1), **96 kg:** Šuljok – Bosnić 0:1 (0:1, 0:3), **120 kg:** Farago – Franjković 0:1 (0:3, 0:4).

Poraz od Vojvodine

U nastavku Super lige fudbaleri Spartak Zlatibor vode su poraženi od Vojvodine koja je bila konkretnija, bolje kontrolisala igru i strpljivo dočekala grešku odbrane Spartak Zlatibor vode.

Odluka je pala u drugom poluvrimenu. Prvo je **Ubiparip** iz Spartaka imo veliku šansu, al mu je golman **Brkić** dobro ušo u šut. Samo nikoliko minuta kasnije **Dragan Mrđa** je kaznio pogrišku odbrane Spartaka i postigo gol vridan tri boda.

Spartak Zlatibor voda: **Jovanić, Puškarić, Šarac, Milanković, Bratić, Popović, Mirić (od 57. Mijić), Torbica, Nosković, (od 46. Bošković), Veselinov, Ubiparip (od 80. Veselinović)**.

„Marinci" slavili rođendan

Na utakmici Spartak Zlatibor vode i Vojvodine dvadesetogodišnjicu postojanja obilužili su popularni subotički „Marinci". Prija početka meča su i fudbaleri Spartak Zlatibor vode izneli trasparent sa natpisom „Hvala za dvadeset godina vernosti".

Novi teren za tenis

U Subotici je, u naselju Prozivka, a u krugu Osnovne škule „Sonja Marinković”, otvoren novi teren za tenis na otvorenom. Reč je o projektu vrednom oko tri miliona dinara, a proizvod je zajedničke saradnje Pokrajine Vojvodine (oko 70%) i Grad Subotice (oko 30%).

Teren su svečano otvorili Modest Dulić, pokrajinski sekretar za sport i omladinu, Nemanja Simović, član Gradskog veća Subotice zadužen za sport, omladinu i turizam i Miladin Maravić, direktor OŠ „Sonja Marinković”.

Kraj za veslače

Veslački klub Palić je na svečani način obiležio kraj sezone. Oko dvadeset i pet takmičara ovog kluba sezonu završilo sa 133 osvojene medalje, i to 47 zlatni, 41 srebrnu i 45 bronzani.

Na kraju su dodiljena priznanja za najbolje članove ekipe. Za najbolje veslačice proglašene **Eva Paći** i **Natalija Tikvicki**, najveći napridak su ostvarile **Andrea Kukla** i **Adrien Abraham**, dok je **Roland Lošonc** za svoje zalaganje dobio priznanje kao najvridniji takmičar VK Palić. Pofaljeni su i **Andrea Korom** i **Marko Milodanović**, državni i svitski veteranski prvaci.

Radost košarkašica

Uspile su košarkašice Spartaka da zabiluže prvu pobedu u novoj sezoni, sa 87:58 savladale su ekipu Loznice.

Spartak: **Kovačić 2, Suturović, Orozović 25, Vida 4, Celić, Veselinović 17, Kekezović, Škrbić, Mlinar 3, Kovačević 2, Pijevac 20, Ajduković 14**.

Počele porazom

Odbokašice Spartaka nisu uspile da na početku nove sezone nadjačaje oslabljenu Crvenu zvezdu iz Beograda. Poražene su sa 1:3 (23:25, 19: 25, 27:25, 23:25), a cio meč je proteko u igri sa velikom brojom pogrišaka na obadvi

strane. Mogle su i domaće doć do pobide, vodile su u poslidnjem setu sa 20:16, al nisu mogle zaustavit **Jelenu Blagojević**, najbolju odbojkašicu Zvezde.

Spartak: **Bokan 21 (1 blok, 2 asa), Memišević (libero), Nikić 6 (1 blok, 1 as), Stojanović 13 (4 bloka, 3 asa), Helić 19 (5 aseva), Češljar 3 (3 bloka), Klisura 11 (2 bloka, 1 as), Kmezić, Marković, Bogdanović, Matić, Šimić**.

Bačka izgubila

Fudbaleri Bačke 1901 poraženi su sa 0:1 u Zrenjaninu, od ekipe Radničkog. Obadvi ekipe su dosta dobro igrale, bilo je više prilika i prid jednim i prid drugim golom, a samo je jednu iskoristio domaći tim.

Bačka: **Miković, Lukač, Vučković, Đereg, Vilotić, Jovetić, Marković (Veselinov), Karadžić, Petrović (Takač), Savović (Davidović), Nikutović**.

Revijalne trke

Revijalnim trkama u subotu, 24. oktobra, završena je sezona na subotičkom Hipodromu.

Rezultati – **prva kasačka trka:** Dukat 1:26,4, Air Skot 1:26,8, Davos Star 1:27,5, Devojčica 1:33,1; **druga kasačka trka:** Zuhatag 1:20,9, Akont Tijam 1:25,1, Darvin 1:30,7, Dejvid Mali 1:31,2; **treća kasačka trka:** Šmizla 1:23,3, Albon Alaja 1:23,4, Lolita GA 1:25,6, Dagra 1:26,5; **četvrta kasačka trka:** Aron 19,6, Plejboj 1:20,2, Mun Erou 1:20,4, Andjamo Ivo 1:21,3; **peta kasačka trka, brza partija:** Fani Filou 1:16,9, Bugati HBD 1:18,6, Futbal 1:19,6, Kasadei 1:20,0; **šesta kasačka trka, dvogoda grla:** Ben Hit 1:26,3, Enola 1:30,6, Dižon 1:23,8, Fenek 1:35,6; **sedma kasačka trka, jednogoda grla:** Denver, Dukan, Čarlid, Ajron Viktori; **osma kasačka trka, vozači amateri:** Plejboj 1:18,3, Điuniđi Đis 1:18,3, Elin 1:20,9, Jakim Holz 1:21,5; **deveta kasačka trka, vozači amateri:** Šmizla 1:22,8, Viktorija D 1:24,1, Zuhatag 1:24,8, Dominika SG 1:25,2 min/km.

Med osam najbolji

Fudbaleri Spartak Zlatibor vode prošli su med osam najbolji ekipa u Kupu Srbije. Sa 2:0 (1:0) su savladali prvoligašku ekipu Banata, uz solidnu igru i još bolji rezultat.

Pobidu Spartaku doneli su golovima **Marko Mirić** u 20. minutu i **Vidak Bratić** u 87.

Spartak Zlatibor voda: **Jovanić, Pešić, Šarac, Popović, Milanković, Bratić, Mijić, Mirić (Bošković), Veselinov, Misini (Nosković), Ubiparip (Veselinović)**.

Hobi Paje Mačkovića su oldtajmeri, stari motori koje sa uživanjem dotirava

VELIKI MOTORI, VELIKA LJUBAV

Kad se kaže da kogod voli velike motore, oma se misli da voli brzo da vozi, al Pajo Mačković uživa da od krša napravi motor i da ga vozi lagacko

U varoši su mi kazli da ima tri **Paje Mačkovića**, s jednim sam divanila prošli put, a slideći put sam se uputila kod drugog. Ista imena i prezimena, al drugačije pripovitke.

Pajo Mačković ima 58 godina, otac je troje dice, brez posla je, a radio je u „Severu" i „Azotari". Sad u svojoj radionici, koja je baš velika, popravlja razne mašine i dotirava stare motore. Pitamo ga za ditinjstvo.

– Rođen sam u centru varoši, bilo je veliko siromaštvo. Sićam se, mama je bila zdravo bolesna, a baćo je kupio kabezu. Nama dicama nije bilo slobodno pit, al mama nam je dala. Baći je kazla da je ona popila – sića se jednog detalja iz siromašnog ditinjstva.

– Kad sam bio mali baći sam kazo da ću bit, el doktor, el popo. Baćo je želio tri sina i jednu ćer, jedan sin da služi Bogu, da bude popo, drugi da liči narod, da bude doktor, a treći da bude paor, da služi zemlji. Al sudbina je bila drugčija, prvi sin je umro, ja sam izučio za metalostrugara, a imali su i jednu ćer.

– Kad sam bio dite poželio sam da napravim traktor, al nije bilo alata. Onda je baćo otpilo 4 kruga od drveta i gledio šta ću dalje radit. Kad sam udario klin, točak je puko, i onda sam se sitio da izbušim jame na točku i metnem klin. Bio sam ponosan na to što sam dičjim rukama uradio.

Podrum ispod cile velike kuće je radionica, tu su poslagani veliki stari motori, oldtajmeri. Kad je Pajo podigo veliki čaršap, ugledala sam tri lipa velika motora, izglancana i dotirana ko da su svi izašli iz dućana, el iz fabrike. A doneti su u jadnom stanju, i Pajo je puno vrimena i novaca potrošio da ji dotira do savršenstva.

U svojoj radionici punoj razni alata

Pokazo nam je crveni motor čiju je restauraciju počo prija 8 godina, „herkules" iz 1951. godine, pa NSU iz 1938. godine, „sertium" iz 1941. godine, MZ iz 1960., „superfoks" NSU iz 1956. godine. Ko slideći zadatak Pajo je sebi zacrto da restaurira NSU iz 1950. godine.

Pajo Mačković spreman za put

– Kompletno ga triba priradit, al za to triba puno vrimena i novaca.

Pitamo ga jel se prodaju ti motori, a Pajo kaže da se prodaju po katalogu iz Nemačke, a njeva cina je od 1.500 do 8.000 evra, a zna bit i više.

– Jedan motor sam prodo u Sloveniju, proizveden je 1926. godine. Ja sam ga restauriro i on se pojavio na izložbi oldtajmera u Subotici od 3. do 5. jula. Divanio sam s novim gazdom i on kaže da je zadovoljan. Žavo mi je što nemam mogućnosti da iđem u Novi Sad i Beograd na izložbe oldtajmera. Inače, Klub oldtajmera postoji od 1996. godine.

– Vozački ispit za auto položio sam 1971. godine, a onda kad sam počo restaurirat motore položio sam i „A" kategoriju, 1993. godine. Mladi vole brze vožnje i zbog tog ima puno nesrića, a ja kad sidnem na motor lagano odem do varoši i prođem kroz varoš. Obično cio dan provedem u radionici, pogotovo zimi. Volim radit u miru, brez muzike, nuz kafu i cigaretle.

Primećujemo auto u avliji, „fiat 500", iz daleke 1936. godine, od kojeg je ostala samo olupina. Italijani su ga zvali „topolino", što znači mišić, zbog lugave boje. Rđa ga ide, korov ga oblači, al Pajo je ponosan na njeg.

M.H.

HOROSKOP ZA NOVEMBAR

OVAN: Premda ćete imat uspiha u svim kreativnim poslovima, novaca neće bit taliko kaliko očekivate, prije sveg čerez velike mogućnosti i nesmotrenosti. U ljubavi pod direktnim uticajom partnera bićete zaljubljeni, romantični i sentimentalni. Šta se zdravlja tiče bićete priositljivi.

BIK: Nalazite se prid značajnim životnim prominama, a ukoliko ste se za nji pripravili privatićete ji ko od šale. Ljubomora je stanje pod kojim ćete funkcionisat naredni misec dana, al uskoro će i ovaj problem bit saniran. Ako želite održat dobro zdravlje izbegavajte alkool i hemijske supstance.

BLIZANCI: Pošto ste sebi zadali dugoročne poslovne ciljove, morate bit strpljivi i funkcionisat na dugačke staze. U ljubavi nuz sva obećanja samom sebi, većina pripadnika znaka nastaviće vezu nezavršenu u prošlosti. Sustignitće vas umor ko poslidica tog šta ste se priforsirali.

RAK: Prid novim ste poslovnim ciklusom, spremni ko šta to uvik biva kad je pripadnik ovog znaka u pitanju. Samim tim ni očekivani rezultati ne bi tribali izostat. U ljubavi jedna osoba imaće velik uticaj na prominu vašeg životnog usmirenja. Zdravstvena situacija nalaže kvalitativnu prominu načina izrane.

LAV: Zdravo uspišnu saradnju i pristizanje novaca možte očekivat već s početka miseca, pa će misec s te strane proć prilično lagodno. Većina pripadnika znaka već je zaljubljena, el spokojna na planu emotivni odnosa, pa vas očekiva uživanje. Jedina opasnost vreba po pitanju zdravlja, jel možte pritiravat s ranom i pićom.

DIVICA: Probajte oma razradit plan, kako na materijalnom, tako i na duovnom planu i pripravite se za naporan poso tokom cilog miseca. S emotivnim partnerom nikad ne znate na čemu ste, al vas možbit baš to kod njeg i privlači? Možte imat problema s grlom čerez vrimenski oscilacija.

VAGA: Iskoristite kreativnost i smiso za perfekciju na adekvatan način i ne dozvolite da vaši talenti uludo propadaju! Ako ste u stalnoj ljubavnoj vezi, situacija će se popravit, a ako niste jedan telefonski poziv mož prominit vaše stanje. Zdravstveno mož izdoć do hormonalni poremećaja.

ŠKORPIJA: Prid vama je uspišan poslovni period praćen ostvarivanjem mnogi nada, a svisnost situacije činiće vas izuzetnim. Velike su šanse za obnavljanje stare ljubavne veze el ćete na nov način prić stalnom partneru, fascinirajuć ga po ko zna koji put dosad. Postoji mogućnost migrene.

STRILAC: Poso ćete radit s ljubavlju, pa je uspih neminovan, a unapriđenje, društveni i materijalni prosperitet očekivani redoslid događanja. Na emotivnom planu postignit ćete armoniju jel ćete na svakom koraku nailazit na razumivanje partnera. Zdravlje dobro.

JARAC: Materijalni dobitak na početku miseca dobro će doć za popunjavanje mnogi rupa u budžetu, al ono šta će vam više prijat je priznanje okoline. Opušteno ćete provodit prijatne trenutke sa voljenom osobom. Jedini problem ovog miseca jeste sa stopalima.

VODOLIJA: Po prirodi posla kontaktiraćete tušta s inostranstvom, al morate bit oprezni, jel vas poslovni partneri mogu privarit. U fazi ste porasta seksualne snage, pa ćete krenit u neodbranjive juriše. Čerez napregnuti nerava, savituje vam se češći boravak u prirodi.

RIBE: Kako niste samostalni u poslu kojim se bavite i od nikog zavisi vaš uspih, poželićete da napokon rišite svoj status. Emotivni "slučaj" zahtiva vaše veće žrtvovanje, a ako procinjujete da vridi onda nijedna žrtva nije teška. Nervi su vam na samoj ivici, pa nađite niki ventil za smanjivanje tenzija.

Dragan Tovarišić

UKRŠTENE RIČI

VODORAVNO: 1. Marit; 8. Pripredenjak; 9. Šta pripada njoj; 10. Konjska snaga (skr.); 11. Napadači; 14. Naš raniji gimnastičar, Miroslav; 15. Početna slova abecede; 17. Rika u Ercegovini; 18. Topli napitak; 21. Gosti u svatovima; 23. Latinski veznik; 24. Muško ime; 25. Nije odsutan; 27. Napirlitan čovik (dem.); 29. Dijo glavnog grada Madžarske; 31. Đavo; 32. Naš glumac, Boško;

USPRAVNO: 1. Naša pivačica na sliki; 2. Srdit; 3. Čovik tamne puti; 4. Prva dva samoglasnika; 5. Ubilužite: TNJ; 6. Grad u Ameriki; 7. Pit naiskap; 12. Drvena ograda; 13. Veće vrimensko razdoblje; 16. Muški glas; 18. Najmnogoljudnija država; 19. Stupa, tučak; 20. Marka auta; 21. Sricanje; 22. Nije oštro; 25. Prefiks za štogod zdravo staro; 26. Ranija skraćenica za: Amaterski šport-klub; 28. Mira za površinu zemlje; 30. Avenija (skr.).

Dragan Tovarišić

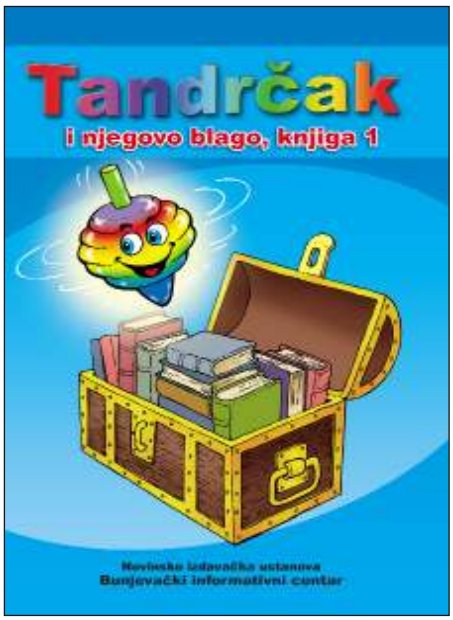
RIŠENJE IZ PROŠLOG BROJA:

VODORAVNO: izmrka, viranga, alamunje, nov, ter, Atik, Šo, Minja, k, oparani, Avram, Džeremi Heket, e, aromatik, zaić, kanalić, rikše.

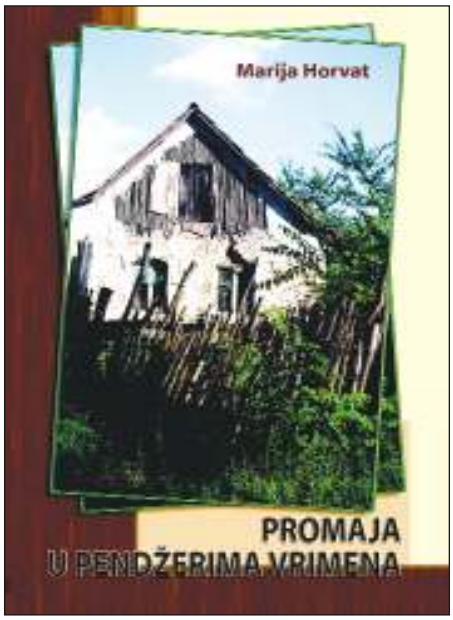
Knjige u izdanju Bunjevačkog informativnog centra

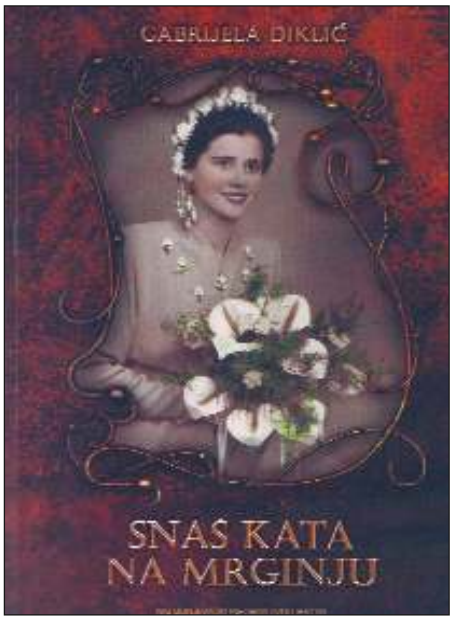
300 dinara

500 dinara

400 dinara

350 dinara

Knjige u izdanju Bunjevačkog informativnog centra možte naručit na telefon 024/523-505, po navedenim cinama i nuz poštanske troškove.

BUNJEVAČKI KULTURNI CENTAR – Bajmok na sajmu turizma u Novom Sadu

